

**ԺԹ.00.01 - ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ՀՈԳԵԲԱՆՈՒԹՅՈՒՆ, ՀՈԳԵԲԱՆՈՒԹՅԱՆ
ՏԵՍՈՒԹՅՈՒՆ ԵՎ ՊԱՏՄՈՒԹՅՈՒՆ, ԱՆՁԻ ՀՈԳԵԲԱՆՈՒԹՅՈՒՆ**

Հոգեբանության մեթոդաբանությունը, հոգեբանական հետազոտության առարկան և մեթոդները. Հոգեբանության առարկայի հիմնահարցը: Հոգեբանության զարգացումը մինչգիտական շրջանում (Պլատոն, Արիստոտել, Ռ. Դեկարտ, Ջ. Լոկ):

Հոգեբանական գիտության զարգացման փուլերը: Գիտության հիմնարար տեսակետները: Իմացություն և գիտելիք: Գիտական իմացություն. պարադիգմա, գաղափարներ, նոր գիտելիքներ:

Հոգեբանության հիմնական հասկացությունները.

Հոգեկան գործընթացներ, հոգեկան վիճակներ, հոգեկան հատկություններ, գիտակցություն, անգիտակցական, արտացոլում, ռեֆլեքս, ուսուցում, կողմնորոշում, ակտիվություն, գործունեություն:

Հոգեկանի ուսումնասիրության գիտական մոտեցումները.

Հիմնական գաղափարները: Հոգեկանի կառուցվածքն ու գործառույթները: Հոգեկանի բովանդակությունը: Պայմանական և ոչ պայմանական ռեֆլեքսներ, առաջին և երկրորդ ազդարարային համակարգեր, հասկացություն բարձրագույն նյարդային համակարգի մասին: Հոգեկանը և իրականության արտացոլումը: Ստրուկտուրալիզմ: Վ. Վունդտի փորձարարական լաբորատորիան: Ինտրոսպեկցիայի մեթոդ. առավելությունները, դժվարությունները և թերությունները: Ստրուկտուրալիզմի քննադատությունը: Վյուրցբերգյան դպրոց: Ֆունկցիոնալիզմ, բիհևորիզմ: Դասական պարադիգմա և նեոբիհևորիզմ: Գեշտալտ հոգեբանություն: Գենետիկ հոգեբանություն Ժ. Պիաժե: Հոգեվերլուծություն և նեոֆրեյդիզմ (Ջ. Ֆրոյդ, Ա. Ադլեր, Կ. Յունգ, Կ. Հորնի, Է. Ֆրոմմ, Է. Էրիքսոն): Անգիտակցականի հիմնահարցը հայրենական հոգեբանության մեջ (Դ. Ն. Ուզնաձե, Ֆ. Վ. Բասսին): Հումանիստական մոտեցումը(Ա. Մասլոու, Կ. Ռոջերս, Վ.

Ֆրանկյ): Հոգեկանի սոցիոմշակութային դետերմինացիան հայրենական տեսություններում(Լ.Ս. Վիգոտսկի, Ա.Ն. Լենոտև, Պ.Յա. Գալպերին): Անանկի տեսությունը և համակարգային մոտեցումը հոգեբանության մեջ(Բ.Ֆ.Լոմով): Ս.Լ.Ռուբինշտեյնի, Ա.Վ. Բրուշլինսկու սուբյեկտ-գործունեական մոտեցումը: Հոգեբանության կապն այլ գիտությունների հետ:

Հոգեբանության մեթոդաբանական սկզբունքները.

Հոգեկանի համակարգային կառուցվածքը: Հոգեկանի գործառույթները՝ կոգնիտիվ, կոմունիկատիվ, կարգավորիչ: Դետերմինիզմի սկզբունքը հոգեբանության մեջ: Սուբյեկտության սկզբունքը: Գիտակցության և գործունեության միասնականության սկզբունքը: Ակտիվության սկզբունքը: Փոխազդեցության սկզբունքը: Զարգացման սկզբունքը հոգեբանության մեջ: Հոգեկանի հիերարխիկ կազմավորումը: Հոգեկանը որպես օբյեկտիվ աշխարհի սուբյեկտիվ արտացոլում: Անտիցիպացիան որպես հոգեկան կազմավորման սկզբունք: Հոգեկանի կապն ուղեղի հետ:

Հոգեբանության մեթոդները.

Հոգեբանության հետազոտական մեթոդները: Գիտական հետազոտության մեթոդ հասկացությունը: Հոգեբանական հետազոտության կազմակերպման մեթոդաբանական հարցեր: Օբյեկտիվության չափանիշը հոգեբանական հետազոտություններում: Պրակտիկայում կիրառվող հիմնական հոգեախտորոշիչ մեթոդիկաները, դրանց բնութագրումները, առավելություններն ու թերությունները: Գործնականում կիրառվող հոգեբանական թեստերը և դրանց բնութագրումը: Տեսական վերլուծությունը, գիտափորձը, զրույցը, դիտումը, թեստավորումը և վիճակագրական վերլուծությունը որպես հետազոտական մեթոդներ: Գիտափորձի տեսակները: Օգտագործվող մեթոդիկաների ցանկը և դրանց նկարագիրը: Անձի առանձնահատկությունների թեստավորումը: Խմբի հոգեախտորոշում: Հոգեկան վիճակների ախտորոշում: Հոգեվերլուծական ախտորոշում:

Հոգեկանի ծագումը և զարգացումը էվոյուցիայի ընթացքում.

Կենսաբանական էվոլյուցիայի ընհանուր օրինաչափությունները և կենդանիների հոգեկանի զարգացումը: Կենդանի օրգանիզմների գոյության պայմանների փոփոխության դերը և իրականության հոգեկան արտացոլման պարզագույն ձևերի առաջացումը: Գրգռականություն և զգայունակություն: Միջավայրին հարմարվելու և վարքի էվոլյուցիայի գործընթացում հոգեկան արտացոլման դերը: Հոգեկան արտացոլման բարդ ձևերի առաջացումը: Կենդանիների բանական վարքը: Գործունեության պայմանների և նախկին փորձի ազդեցությունը: Անթրոպոգենեզի հոգեանկական հիմնախնդիրը:

Հոգեկանի կառուցվածքը. Հոգեկանի արտացոլման մակարդակները: Գիտակցության ծագումը և զարգացումը: Գիտակցությունը և գիտակցվող հոգեկան գործընթացները, դրանց հարաբերակցությունը գործունեության կարգավորման մեջ: Դիրքորոշում հասկացություն (Դ.Ն. Ուզնաձե):

Հոգեկան գործընթացները: Զգայություններ. Զգայական արտացոլում: Զգայական համակարգերի զարգացումը ֆիլոգենեզում: Մարդու և կենդանիների զգայությունների նմանությունները և էական տարբերությունները: Սոցիալականացման երևույթը, բնույթը: Անմիջական արտացոլման ձևերը: Անձի իմացական գործընթացների համակարգը (զգայություն, ընկալում, մտապատկեր, հասկացություն): Զգայության բովանդակությունը որպես իմացության հիմք: Զգայությունը որպես անձի պարզագույն, նաև հիմնարար ու բարձրագույն իմացական գործընթացի սկիզբ: Ընդհանուր բնութագիրը, էությունը և դերը մարդու կյանքում: Անալիզատորի կառուցվածքը, ռեցեպտոր, նյարդաթել, կեղև: Զգայությունների ֆիզիոլոգիական մեխանիզմները, ռեֆլեկտորային օղակ, հետադարձ կապ, ռեցեպտոր-էֆեկտոր, ռեֆլեքսների տեսակները: Գլխուղեղի դաշտերի և գրգիռի տեղայնացման հասկացությունը:

Զգայությունների դասակարգումը. ինտերո, պրոպիո և էքստերիոռեցեպտորային, տարածական և կոնտակտային: Ինֆորմացիայի ընտրությունը

և տարբերակումը զգայություններում: Զգայությունների հոգեֆիզիոլոգիական հիմնական օրինաչափությունները: Զգայարանների հարմարումը (ադապտացիա): Ադապտացիայի տեսակները(դրական, բացասական): Զգայությունների փոխներգործությունը և զարգացումը, սենսիբիլիզացիա, սինեզթեզիա, կոնտրաստի երևույթը, իլյուզիաներ: Զգայությունների և հուզական ապրումների կապն ու փոխներգործությունը: Զգայությունների զարգացման հնարքները, միջոցները, հնարավորությունները: Զգայությունները և մասնագիտական ունակությունների զարգացումը: Զգայությունների դերը կիրառական արվեստի զարգացման մեջ: Զգայությունների նշանակությունը երեխաների հոգեկանի զարգացման գործընթացում:

Ընկալում. Ընկալումը որպես բարձրագույն իմացական գործընթացի նոր մակարդակ: Ընկալման առանձնահատկությունները. Առարկայականություն, օբյեկտիվացում, իմաստավորվածություն, ընդհանրացումը, կենսափորձի և գիտելիքների կուտակման դերը այդ որակների զարգացման գործում: Ամբողջականությունը որպես արտացոլման ավելի բարձր մակարդակ, կառուցվածքայնություն: Ընկալման ֆիզիոլոգիական հիմքերը: Զգայությունը և ընկալումը որպես ռեֆլեկտորային գործընթացներ, ներ և միջանալազիտորային կապերը:

Ընկալումը և անձը: Անհատական տարբերությունները և տիպը: Ապերցեպցիա և դիրքորոշում: Մարդու կողմից մարդու ընկալումը (Բողոյով): Ստերեոտիպերի հասկացությունը ընկալման գործընթացում: Միջանձնային ընկալման ընդհանուր հոգեբանական ասպեկտները, անձնային գծերի ռեզոնանսը, պրոյեկցիա, ինտրոյեկցիա, ատրիբուցիա: Ֆոնի և ֆիզուրի հարաբերակցությունը: Տարածության ընկալումը: Շարժման ընկալումը. գործոնները և հիմնական օրինաչափությունները: Ժամանակի ընկալումը: Գույնի ընկալումը: Գունային տեսողության տեսությունը: Յունգ, Հ. Հելմհոլցի եռաբաղադրիչ տեսությունը: Հույզերի դերը ընկալման գործընթացում: Ընկալման զարգացումը:

Հիշողություն. Ընդհանուր հասկացություն հիշողության մասին: Հիշողության ֆենոմենոլոգիան: Հիշողության հասկացության էտիմիոլոգիան: Հիշողության հասկացումը ռետենցիոնալ, ինտենցիոնալ և ինֆորմացիոն մոտեցումների տեսանկյունից: Հիշողությունը որպես սինթետիկ հոգեկան գործընթաց: Հիշողություն և անձ: Հիշողության երևույթների դասակարգումը: Ամնեզիայի և պարամնեզիայի հասկացությունը: Հիշողության պսևդոռեմինիսցենցիաները: Կոնֆաբուլյացիա, կոնտամինիացիա, կրիպտոմնեզիա: Հիպոմնեզիա, հիպերմնեզիա, ֆենոմենալ հիշողություն: Հիշողության կազմակերպումը. հիմնական մոտեցումներն ու տեսությունները: Հիշողության ոչ հոգեբանական (ֆիզիոլոգիական, ֆիզիկական, կենսաքիմիական) տեսությունները: Հիշողության հոգեբանական տեսությունները: Հիշողության գործընթացները՝ մտապահում, պահպանում, վերարտադրում, մոռացում: Հիշողության դասակարգումը, տեսակները, ձևերը: Հիշողության տեսակները՝ ըստ մտապահվող տեղեկության բնույթի և նրա վերարտադրության ձևի: Պատկերավոր հիշողություն և նրա տեսակները: Էյդետիկ հիշողություն: Շարժողական և հուզական հիշողություն: Բառատրամաբանական և մեխանիկական հիշողություն: Հիշողության տեսակներն ըստ տեղեկության պահպանման ժամանակահատվածի: Ակնթարթային հիշողություն՝ իկոնիկ և էխոնիկ:

Կարճատև հիշողություն: Օպերատիվ հիշողություն: Օպերատիվ հիշողության Ա.Բեդդելի և Կ.Հիտչի մոդելները: Կամաձին և ոչ կամաձին մտապահում (Ա.Սմիռնով, Պ.Ի. Զինչենկո): Հիշողության անհատական հոգեբանական տարբերությունները: Հիշողության տարիքային առանձնահատկությունները, զարգացումը: Մենմոտեխնիկաներ: Հիշողության գործառնման հիմնական գենետիկական տեսակները. Անգիտակցական (տեսակային), իմպրիտինգ, կենսական: Հիշողությունը և մտածողությունը, հիշողություն և խոսք: Հիշողություն և մտապատկերներ: Մտապատկերների առանձնահատկությունները, դասակարգումը: Զուգորդություն-

ները, տեսակները և դերը հիշողության կազմավորման մեջ: Հիշողության խնդիրները Լ. Վիգոտսկու մշակութապատմական տեսությունում: Հիշողության զարգացման զուգահեռանիստը: Հիշողության կառուցվածքագործառնական մոդելը: Հիշողության ուսումնասիրման կիրառական ասպեկտները: Հիշողության զարգացման պայմաններն ուսումնական գործունեության ժամանակ: Մենմտեխնիկաներ. հիշողության զարգացման հնարները: Մոռացում: Մոռացման տեսությունները: Հիշողության զարգացման փուլերը: Մտապահման «Ջորդանո» համակարգը:

Ուշադրություն. Ուշադրության տեսակները: Ոչ կամաձին ուշադրություն և այն պայմանավորող գործոնները: Կամաձին ուշադրություն: Կամաձին ուշադրության առանձնահատկությունները, ծագման պայմանները և պահպանումը: Կամաձին ուշադրության հոգեբանական կառուցակարգերը: Հետկամաձին ուշադրություն: Ուշադրության առանձնահատկությունները. կայունություն, կենտրոնացում, բաշխում, տեղափոխելիություն, ծավալ, տատանումներ: Ուշադրության ֆիզիոլոգիական մեխանիզմները: Ուղեղի գործունեության ակտիվացում. ցանցանման կազմավորման ակտիվության մակարդակի կախվածությունը ստացվող իմպուլսների քանակից: Վերընթաց և վարընթաց ուղիներ: Դոմինանտի սկզբունքը: Պավլովի փոխադարձ ինդուկցիայի օրենքը: Ուստոմսկու տեսությունը, դոմինանտի գաղափարը: Օպտիմալ գրգռվածության կենտրոնի տեսությունը: Ուշադրության զարգացումը ուսուցման և գործունեության մեջ: Ուշադրություն և գործունեություն: Ուշադրությունը որպես հսկողության գործողություն (Պ. Գալպերին) Անձի օնտոգենետիկական զարգացման ընթացքում ուշադրության զարգացումը պայմանավորող գործընթացները, օրինաչափություններն ու փուլերը:

Մտածողություն և խոսք. Մտածողության ընդհանուր բնութագիրը: Մտածողությունը իմացական գործընթացների կառուցվածքում: Մտածողության դերը գործունեության կարգավորման մեջ: Մտածողության

հոգեբանական ուսումնասիրման առանձնահատկություններն ի տարբերություն գնոսոլոգիայի, տրամաբանության, կիրեռնետիկայի, ԲՆԳ ֆիզիոլոգիայի: Մտածողության հասկացման տարբեր մոտեցումները Ու. Ջեյմսի, Կ. Դունկերի, Ժ. Պիաժեի, Ա. Լենտևի. Ս. Ռուբինշտեյնի, Օ. Տիխոմիրովի աշխատություններում: Մտածողության տեսությունները: Մտածողությունը որպես պատկերացումների զուգորդում: Մտածողությունը որպես գործողություն (Օ.Կլուպե, Ն.Ախ): Մտածողությունը որպես ինտելեկտուալ օպերացիաների գործառնություն: Մտածողությունը որպես իրավիճակի վերակառուցվածքավորման ակտ (Մ.Վերտհայմեր, Վ. Կելլեր, Կ. Դունկեր): Մտածողությունը որպես վարք(Ջ. Ուոտսոն, Է. Թոլմեն, Դ. Միլլեր): Մտածողությունը որպես դրդապատճառային գործընթաց (Ջ. Ֆրոյդ): Ժ. Պիաժեի մտածողության տեսությունը: Մտածողության զարգացման փուլերը ըստ Ժ. Պիաժեի: Մտածողությունը որպես բարձրագույն հոգեկան գործառույթ (Լ.Ս. Վիգոտսկի): Մտածողությունը որպես գործընթաց (Ս. Ռուբինշտեյն, Ա. Բրուշլինսկի, Կ. Աբուլխանովա-Սլավսկայա) և որպես գործունեություն(Ա. Լեոնտև, Օ. Տիխոմիրով, Պ. Գալպերին): Մտածողության միջմշակութային հետազոտությունները (Ջ. Բրուներ, Մ.Կոուլ, Լ.Լևի Բրյուլ, Կ. Լևի Ստրոսս, Ա. Լուրիա):

Մտածողության տեսակները՝ ակնառու-գործնական, ակնառու-պատկերավոր, բառատրամաբանական, գործնական և տեսական, եսակենտրոն, իրատեսական, վերարտադրող, ստեղծագործական: Մտածողության օպերացիաները՝ վերլուծություն, համադրություն, ընդհանրացում, կոնկրետացում, համեմատում, դասակարգում: Ինդուկտիվ և դեդուկտիվ մտածողություն: Մտածողության զարգացումը ֆիլոգենեզում: Մտածողության օնտոգենետիկական զարգացումը: Մտածողության զարգացման գործառութային կողմը: **Ինտելեկտի հիմնախնդիրը:** Մտածողություն և ինտելեկտ հասկացությունների հարաբերակցությունը: Ինտելեկտի հոգեբանության ոլորտում երեք խումբ հետազոտություններ. ինտելեկտի

հոգեգենետիկա, ինտելեկտի ընհանուր հոգեբանություն և հոգեմետրիկա: Մտավոր ընդունակությունների \$\$. Հալտոնի տեսությունը: Ինտելեկտի և կրեատիվության հարաբերակցությունը:

Լեզվի և խոսքի հիմնական հասկացումները. դրանց նույնացումը (Վ.Վունդտ, Վ. Հումբոլտ), նրանց հակադրումը՝ լեզուն որպես համակարգային կառուցվածք ունեցող կայուն սոցիալական երևույթ, իսկ խոսքը որպես հոգեբանական երևույթ (\$\$. Դե Սոսյոր): Լեզվաբանական և հոգեբանական գիտելիքների միացումը՝ հոգելեզվաբանության առաջացումը: Խոսքի տեսակները: Բանավոր և գրավոր խոսք, դրանց յուրահատկությունները: Գրավոր խոսքի առաջացման պատմությունը: Բանավոր խոսքի հիմնական տարատեսակները՝ մենախոսություն, երկխոսություն: Ներքին խոսքի հիմնական առանձնահատկությունները, զարգացումը և գործառույթները: Արտաքին և ներքին խոսքի ուսումնասիրության մեթոդները: Խոսքային սեմանտիկա: Խոսքի սեմանտիկ կառուցվածքը: Խոսք, հասկացություն, նշանակություն, իմաստ: Խոսքը որպես հաղորդակցում և և որպես մտավոր գործունեության կառուցակարգ: Խոսքը որպես վերբալ նյութի ներքին վերամշակում: Ներքին խոսքի յուրահատկությունները (Լ.Վիգոտսկի): Լեզվի և խոսքի ժամանակակից հետազոտությունների երեք մոտեցում՝ կոմունիկատիվ, կոգնիտիվ, գենետիկական: Երեխայի խոսքի զարգացումը: Եսակնետրոն խոսք:

Հույզեր և կամք. Հույզերի ընդհանուր բնութագիրը: Հույզերի տեսությունները (Վ.Վունդտ, Վ.Ջեյմս-Կ. Լանգե): Հույզերը որպես հոգեկան երևույթներ: Հույզերի դասակարգումը: Հուզական դրսևորումները մարդկանց և կենդանիների մոտ: Հույզերի մոտիվացիոն բնութագիրը: Հուզական էքսպրեսիա: Հույզերի հոգեֆիզիոլոգիական գործառույթությունները: Հույզերի գործառույթները: Հույզերի գործառույթները տարբեր հայեցակարգերում (գնահատում, մոտիվացիա, պաշտպանություն, ճանաչում): Հուզական վիճակներ: Սթրես, հոգեֆիզիոլոգիական կառուցակարգերը: Սթրեսի

դրսևորման փուլերը, տեսակները: Հետվնասվածքային սթրեսային խանգարումներ: Սահմանային հոգեվիճակներ: Հոգեկան վնասվածք: Ֆունկցիոնալ վիճակ. Ֆունկցիոնալ հնարավորություններ: Սիմոնովի ինֆորմացիոն տեսության ընդհանուր վերլուծությունը: Ընդհանուր հասկացություն բարձրակարգ զգացմունքների մասին:

Կամքի ընհանուր բնութագիրը. Կամքի տեսությունները: Կամային գործընթանների կառուցվածքը և փուլերը: Կամային կարգավորում և կամային ջանքեր (ինքնամոբիլիզացիա): Կամային կենտրոնացվածություն, վճռականություն, զսպվածություն: Կամային հատկանիշներ: Կամքի զարգացման հոգեֆիզիոլոգիական առանձնահատկությունները: Կամքի տարիքային և սեռային առանձնահատկությունները: Կամքի մոտիվացիոն բնույթը: Դրդապատճառների պայքար և որոշման ընդունում, ընտրության հիմնահարցը: Մոտիվացիոն կոնֆլիկտը որպես կամային գործողության պայման: Հույզերի կառավարման կամային բնույթը: Կամային կարգավորումը որպես խնդրահարույց իրադրությունների իմաստավորում: Անձ և կամք:

Անձի հոգեբանություն. Անձ հասկացությունը հոգեբանության, փիլիսոփայության մեջ: Անձ և անհատականություն, անձ և սուբյեկտ հասկացությունների հարաբերակցությունը: Անձի ազատությունը և դրա մեկնաբանությունը հոգեբանական տարբեր տեսություններում: Անձը որպես համակարգ, անձի կառուցվածքը: Անձի զարգացման շարժիչ ուժերը (կենսաբանական, մշակութապատմական, համակարգային և սուբյեկտ-գործուներեական մոտեցումները): Անձի սոցիալականացումը և ձևավորումը: Սոցիալական դեր և սոցիալական կարգավիճակ: Յուրօրինակը և տիպականը անձի մեջ: Պահանջմունքադրդապատճառային ոլորտի զարգացումը: Ինքնագիտակցության հիմնախնդիր: «Ես» կոնցեպցիա: Անձը և նրա կենսատարածքը, անձը որպես սեփական կյանքի սցենարի հեղինակ: Անձը կեցության համատեքստում, սուբյեկտային մոտեցում: Անձնային իմաստների ձևավորում: Անձ և շփում:

Անձի արևմտյան և հայրենական հայեցակարգերը.

Անձի տեսության կառուցվածքը և գործառույթները: Ֆրոյդի անձի տեսությունը: Անձի տեսությունը Ա.Ադլերի անհատական հոգեբանության մեջ: Կ. Հունգի արքետիպային հայեցակարգը: Անձը Է. Ֆրոմմի հումանիստական հոգեվերլուծության համակարգում: Է.Էրիքսոնի անձի հոգեւոցիալական տեսությունը և դրա զարգացման հայեցակարգը ողջ կյանքի ընթացքում: Ա. Մասլոուի անձի հումանիստական տեսությունը: Կ. Ռոջերսի անձի ֆենոմենոլոգիական–էքզիստենցիալ տեսությունը: Զ. Կելլի անձի կոգնիտիվ տեսությունը, անձնային կոնստրուկտ հասկացությունը: Կ.Լևինի կառուցվածքա-դինամիկ տեսությունը: Անձի գործոնային տեսությունները (Զ. Կետտել, Հ.Այզենկ, Վ. Նորման):

Անձի հիմնանխնդրի մշակումը Լ.Ս. Վիգոտսկու դպրոցում: Անձի ձևավորումը գործունեության շնորհիվ: Դ. Էլկոնինի հայացքները անձի զարգացման վերաբերյալ մանկությունում և պատանեկությունում: Անձի հիմնահարցը Ս. Ռուբինշտեյնի աշխատանքներում. ընդունակություններ, խառնվածք: Բ.Գ. Անանևի անձի տեսությունը: Վ.Ն. Մյասիշևի տեսությունը: Ա. Լեոնտևի աշխատանքներում անձի մոտեցումները: Ա.Վ. Պետրովսկու աշխատանքներում պերսոնալիզացիայի հայեցակարգերը:

Գիտակցականը և անգիտակցականը.

Հասկացություն գիտակցության մասին: Հոգեկան և գիտակցություն հասկացությունների հարաբերակցությունը: Գիտակցությունը որպես իրականության արտացոլման բարձրագույն մակարդակ: Լեզվի և խոսքի դերը գիտակցության մեջ: Հասարակական և անհատական գիտակցություն: Գիտակցություն և ինքնագիտակցություն: Անգիտակցականի բնութագիրը: Անգիտակցական դրսևորումը մարդու հոգեկան գործընթացներում, հատկություններում և վիճակներում: Անգիտակցականի մեկնաբանումը ըստ Զ. Ֆրոյդի: Անգիտակցանի ուսումնասիրման խնդիրը և մեթոդները: Գիտակցված և չգիտակցված գործընթացների հարաբերակցությունը:

Անձի զարգացումը և կյանքի ուղին. Անձի կենսական ուժերի զարգացման տեսությունները: Սոցիալական ուսուցման տեսությունը (Տ.Ռոտտեր, Ա. Բանդուրա): Անձի կենսական ուղին, դրա շրջաբաժանման վերաբերյալ հայացքները (Կ.Ա.Աբուլխանովա): Կյանքի ուղու ուսումնասիրության մեթոդները: Լոնգիթյուդ հետազոտություն: Կենսագրական մեթոդ: «Ես»- կառուցվածքը. «Ես» կոնցեպցիա: «Ես» կոնցեպցիայի կառուցվածքում կոգնիտիվ, հուզական-գնահատող և վարքային դիրքորոշումներ բովանդակությունը: Ինքնագնահատման կառուցակարգը: «Ես» կոնցեպցիան ուսումնասիրելու մեթոդները: «Ես» -ի պաշտպանական կառուցակարգերը, գործառույթները, հիմնական տեսակները: Անձի հարմարման հիմնահարցի արևմտյան և հայրենական մոտեցումները:

Գործունեության դրդապատճառներ և պահանջմունքներ.

Դրդապատճառի էությունը և կառուցվածքը. ձևավորման փուլերը: Դրդապատճառների պայքարը: Դրդապատճառվածության մեխանիզմները, տեսակները, վարքի էքստրինսիվ և ինտրինսիվ դրդապատճառվածություն: Մոտիվացիայի հոգեբանական տեսությունները: Դրդապատճառ և գործունեություն: Դրդապատճառի ազդեցությունը գործունեության որակի և արդյունավետության վրա: Դրդապատճառվածությունը որպես գիտակցված և չգիտակցված գործընթաց: Պահանջմունքը որպես հոգեբանական կատեգորիա: Պահանջմունքների դասակարգումը: Պահանջմունքի և դրդապատճառների հարաբերակցությունը:

Ընդունակություններ. Ընդունակությունների հիմնախնդրի ձևավորումը և պատմական զարգացումը: Ընդունակությունների դասակարգումը: Ընդունակությունների սահմանման տարբեր մոտեցումներ: Ընդունակություններ և ինտելեկտ: Ինտելեկտուալ ընդունակությունների ուսումնասիրություններ: Օժտվածության հիմնախնդիրը: Օժտվածության դրսևորման տարբեր մակարդակներ: Բնածին նախադրյալներ և ընդունակությունների զարգացման գործոնները:

Դիֆերենցիալ հոգեբանություն. Անհատականություն, անհատականության կառուցվածքը: Խառնվածք, բնավորություն, անձ, կոնստիտուցիա հասկացությունները և դրանց հարաբերակցությունը տարբեր մոտեցումներում: Տարիքային, սեռային և անհատական-տիպաբանական տարբերությունները: Անհատականության ոճային առանձնահատկությունները, կոգնիտիվ ոճ: Խառնվածքը որպես անհատական առանձնահատկություն: Խառնվածքի դասական տեսությունները: Խառնվածքի ժամանակակից տեսությունները և հոգեդինամիկ հատկությունները: Խառնվածքի ուսումնասիրությունները հոգեգենետիկ և լոնգիթյուդ հետազոտությունների համատեքստում: Խառնվածք և գործունեության անհատական ոճ: Խառնվածքի կապը այլ առանձնահատկությունների հետ: Բնավորությունը որպես անհատական առանձնահատկություն: Բնավորության և խառնվածքի հարաբերակցությունը (Վ. Մեռլին, Վ. Մյասիշև, Է. Կրեյմեր, Վ. Շելլոն): Բնավորության հատկություններ և հոգեդինամիկ հատկություններ: Բնավորության շեշտվածություն: Շեշտվածություն և հոգեպաթիաների տիպաբանություն /Լեոնգարդ, Լիչկո, Գանուշկին/: Բնավորության ձևավորումն օնտոգենզում: Բնավորության ձևավորման մեխանիզմները և անձի սոցիալականացումը: Բնավորության ձևավորման սենզիտիվ փուլերը և դաստիարակության ոճեր:

Անձի զարգացումը, նրա հոգևոր և մասնագիտական մշակույթի կայացումը. Զարգացող անձը՝ որպես ակմեաբանության գլխավոր օբյեկտ: Պրոֆեսիոնալիզմը և սոցիալ-ակմեաբանական կոմպետենտությունը:

Փորձարարական հոգեբանություն. Փորձարարական մեթոդը որպես հոգեբանական վարկածների ստուգման նորմատիվների համակարգ և հետազոտողի պրակտիկ գործիունեության տեսակ: Գիտափորձը հոգեբանական հետազոտությունների այլ մեթոդների համակարգում: Պասիվ դիտողական հետազոտություններ և ակտիվ փորձառումներ հոգեբանության մեջ: Հոգեբանական վարկածներ և տեսական վերակառու-

ցումներ էքսպերիմենտալ մեթոդի շրջանակներում: Փորձարարական փաստերի և ամփոփումների՝ որպես եզրակացության վերահսկման կայացման տրամաբանությունը: Հոգեբանական գիտափորձի պլանավորման հիմքերը և փորձարարական սխեմաների դասակարգումը: Գիտափորձերի վալիդականությունը որպես փորձարարական վերահսկման նպատակ: Հոգեբանական գիտափորձերի տեսակներ: Կոռելյացիոն մոտեցումը հոգեբանական հետազոտություններում: Քվազիէքսպերիմենտներ և փորձարարական մեթոդին ձգտող հետազոտություններ: Հոգեբանական հետազոտության կազմակերպման մեթոդաբանական հարցեր:

Հոգեախտորոշում. Հոգեախտորոշման առարկան և սկզբունքները: Հոգեախտորոշման մեթոդաբանություն: Հոգեախտորոշման հիմնական մեթոդները և դրանց որակավորումը: Հոգեախտորոշիչ մեթոդիկաների բնութագրումները: Հոգեախտորոշիչ յուրահատուկ ընթացակարգերի կառուցումը: Թեստեր և թեստավորում: Թեստերի կիրառման սկզբունքները: Թեստերի տեղայնացման նշանակությունը: Թեստերին ներկայացվող պահանջները և չափանիշները: Թեստավորման, արդյունքների մշակման և մեկնաբանության կանոնները: Հոգեկան վիճակի և անձի ուսումնասիրության մեթոդիկաներ: Խորհրդատվության հոգեախտորոշիչ նշանակությունը: Հոգեախտորոշիչ ցուցանիշների մշակում: Մանկավարժի հոգեախտորոշիչ վարպետությունը: Հոգեբանի և մանկավարժի խնդիրների համալիր փոխկապվածությունը դպրոցում: Հոգեբանական ախտորոշման գործընթացում թեկնածուի գնահատման չափանիշները: Հոգեախտորոշումը թեկնածուի ընտրության գործընթացում: Հոգեբանական ընտրության փուլեր:

Հոգեբանության պատմություն. Հոգեբանական գիտելիքների զարգացումը հոգու մասին ուսմունքի շրջանակներում: Հոգեբանական գիտելիքների զարգացումը գիտակցության մասին փիլիսոփայական ուսմունքների շրջանակներում: Հոգեբանության՝ որպես գիտակցության մասին

գիտության զարգացումը մինչև էքսպերիմենտալ հոգեբանության ձևավորումը: Բնագիտության զարգացումը և հոգեբանության՝ որպես ինքնուրույն գիտության առանձնացման բնագիտական նախադրյալների ձևավորումը: Հոգեբանության առանձնացումը որպես ինքնուրույն գիտություն և զարգացումը մինչև բաց ճգնաժամի ժամանակաշրջան: Բաց ճգնաժամի ժամանակաշրջանի արտասահմանյան հոգեբանությունը (20-րդ դ.10-30 ական թվեր): Արտասահմանյան հոգեբանության արդի վիճակը:

Հայ հոգեբանության զարգացումը:

Աշխատանքի և ինժեներական հոգեբանություն:

Մարդը որպես գործունեության սուբյեկտ և կառավարման համակարգի տարր.

Մարդը որպես գործունեության սուբյեկտ: Գործունեության հիմնական տեսակները՝ խաղ, ուսուցում, աշխատանք: Տեղեկատվական մոդել: Կառավարման համակարգ: Մարդը որպես կառավարման համակարգի տարր: Գործունեության հոգեբանական համակարգ: Գործողություն, հմտություն, կարողություն, ընդունակություն: Կազմակերպչական գործունեության հոգեբանություն: Ընտրության հոգեբանություն և որոշման կայացում: Մասնագիտական գործունեության հոգեբանական կառուցվածքը: Պրոֆեսիոգրաֆիա, պրոֆեսիոգրամա, հոգեգրամա հասկացությունները: Պրոֆեսիոգրաֆիան՝ որպես մասնագիտության և մարդու գործունեության ուսումնասիրության մեթոդ, սկզբունքները, կառուցվածքը: Հոգեգրամայի հիմնական բաղադրիչները, սկզբունքները և կառուցվածքը: Մասնագիտական կարևոր որակները և անձի անհատական առանձնահատկությունները: Մասնագիտական հետաքրքրություններ: Աշխատանքի սուբյեկտի ներքին պայմաններ՝ իմաստություն, գիտելիք, հետաքրքրություններ, ինքնագիտակցում, ինքնիրացում:

Մասնագետի ինքնագիտակցությունը, նրա կառուցվածքը, ձևավորման պայմանները և գործունեության ինքնակազմավորման, անձի մասնագիտական կայացման մեջ: Գործունեության անհատական ոճը որպես

համակարգող գործառույթ: Ինտեգրալ հետազոտության հայեցակարգը և անհատականությունը(Վ. Մեռլին): Անհատական ոճերի ֆենոմենոլոգիան: Աշխատանքային գործունեության հուսալիությունը: Անվտանգության հոգեբանական հիմնախնդիրը: Աշխատանքային գործունեության հուսալիության և անվտանգության վրա դրական և բացասական գործոնների ազդեցությունը:

Մասնագիտական կողմնորոշում և ընտրագատում.

Մասնագիտական կողմնորոշման և ընտրության հիմնահարցը աշխատանքային և ինժեներական հոգեբանության մեջ: Մասնագիտական աճ, ինքնորոշում, կայունություն: Անձի մասնագիտական ինքնիրացում: Կարերի ընտրության մեթոդները և դրանց հոգեբանական առանձնահատկությունները: մասնագիտական վերապատրաստում:

Իրավաբանական հոգեբանություն. Անձի իրավական սոցիալականացում: Իրավական սոցիալականացումը և իրավագիտակցությունը: Իրավագիտակցության իմացական, արժեքային և կարգավորող կողմերը: Իրավագիտակցության հիմնական կառուցակարգերի ձևավորումը՝ նույնականացում, ներշնչում, վստահում, ընդօրինակում, համոզում:

Հանցագործի անձի կայացման հոգեբանա-քրեաբանական կառուցակարգերի բացահայտումը որպես քրեաբանական հոգեբանության հիմնախնդիր: Անձի աստիճանական բարոյալքումը և սոցիալ-հոգեբանական ու քրեահոգեբանական օրինաչափությունները: Շեղվող սոցիալական վարք. դրա հոգեբանական ախտորոշումը: Շեղվող վարքի պատճառականության բացահայտում: Հանցագործ անձի հոգեբանական առանձնահատկությունները: Հանցավոր խմբի հոգեբանություն:

Իրավաբանի մասնագիտական գործունեության պրոֆեսիոգրաման.

Իրավաբանական աշխատանքի առարկան և խնդիրները, էթիկան, Փսիխոգրամա և պրոֆեսիոգրամա հասկացությունը: Իրավաբանի, քննիչի, փաստաբանի, դատավորի, նոտարի փսիխոգրաման և պրոֆեսիոգրա-

ման, նրանց գործունեության սոցիալ-հոգեբանական գործունեությունը, հոգեկան վիճակների դինամիկան մասնագիտական գործունեության մեջ:

Դատահոգեբանական փորձաքննության ընդհանուր բնութագիրը, Դատահոգեբանական փորձաքննությունների նախապատրաստումը, իրականացումը, աֆեկտի դատահոգեբանական փորձաքննությունը, ֆիզիոլոգիական աֆեկտ, կոմոլյատիվ աֆեկտ, հետքային աֆեկտ, աֆեկտ՝ ակոհոլային հարբածության հիման վրա:

Ուղղիչ հոգեբանության առարկան և խնդիրները, դատապարտյալի հոգեբանությունը և դաստիարակչական ազդեցությունը, ազատագրկվածի հարմարման հոգեբանական բնութագիրը ազատության պայմաններին:

Կառավարման հոգեբանություն.

Կառավարման օբյեկտ և սուբյեկտ: Անձի ուսումնասիրության առանձնահատկությունները կառավարման հոգեբանության մեջ: Անձը կառավարչական հարաբերությունների համակարգում: Մոտիվացիան՝ որպես անձը կառավարելու գործոն: Մոտիվացիոն մոտեցումը արևմտյան և հայրենական հոգեբանության մեջ: Խթանման ձևերը և միջոցները: Դրական մոտիվացիա ապահովելու հոգեբանական կառուցակարգերը:

Ղեկավարը և կառավարչական գործունեությունը.

Կառավարում և ղեկավարում. Հասկացությունների հարաբերակցությունը և տարբերությունը: Ղեկավարի գործունեության հոգեբանական առանձնահատկությունները: Կառավարչական գործունեություն. հիմնական բնութագրերը: Ղեկավարի հիմնական գործառույթները՝ պլանավորում, կազմակերպում, կարգավորում, որոշումների ընդունում, շահադրդում և հսկողություն: Ղեկավարում և լիդերություն. Ընդհանուր գծերը և տարբերությունները: Լիդերության բնորոշման տարբեր մոտեցումները: Լիդերի անձին ներկայացվող պահանջները: Ղեկավարման ոճերը և կառավարման որակը: Ղեկավարման ոճի ընտրության հիմնահարցը: Ոճերի

գուգորդումը: Իշխանությունը՝ որպես կառավարչական գործունեության կարգավորիչ: Կառավարչական ազդեցության ձևերը:

Ղեկավարի հիմնական մասնագիտական կարևոր որակները՝ քաղաքական, գործնական և բարոյահոգեբանական: Կառավարչական գործունեության ընդունակությունները, դրանց կազմը: Ընդհանուր և հատուկ կառավարչական ընդունակություններ: Հուզականային կարգավորումը կառավարչական գործունեության մեջ: Սթեսակայունությունը որպես ղեկավարի անձի անհրաժեշտ որակ: Ղեկավարի գործունեության արդյունավետությունը՝ կախված նրա անձնային որակներից: Ղեկավարի հեղինակությունը՝ որպես հաջող կառավարչական գործունեության պայման:

Կառավարչական որոշումներ. Կառավարչական որոշումների արդյունավետության նվազման հոգեբանական պատճառները: Խմբային որոշումների ընդունման առավելությունները: Խմբային բանավեճ կազմակերպելու մեթոդները:

Ղեկավարի մտածողության անհատական ոճը, դրա ազդեցությունը որոշումների ընդունման վրա: Կառավարչական որոշումների անհատական տարբերությունները: Ղեկավարի կոմունիկատիվ կոմպետենտությունը որպես կառավարչական արդյունավետ փոխազդեցության պայման: Հաղորդակցական ընդունակությունները: Ղեկավարի գործունեության մեջ հաղորդակցական հմտությունները:

Սպորտի հոգեբանություն. Սպորտը և անձը: Սպորտային բնավորության հատուկ գծերը՝ հանգստություն (սառնասրտություն, ինքնավստահություն, մարտական ոգի):

Մարզիկի անձնային առանձնահատկությունները, նրա հոգեկան հատկությունների կառուցվածքն ու դինամիկական կոնկրետ սպորտային գործունեության մեջ մասնագիտանալիս: Սպորտային կոլեկտիվների սոցիալ-հոգեբանական առանձնահատկությունները: Սպորտային թիմի ոչ ձևական կառուցվածքը: Սպորտային թիմի ձևական և ոչ ձևական կառույց-

ների միջև փոխհարաբերությունը: Սպորտային կոլեկտիվը ղեկավարելու հոգեբանական առանձնահատկությունները: Թիմի համախմբվածությունը և հոգեբանական մթնոլորտը:

Սպորտային պատրաստության դեպքում անհատական մոտեցման հիմնական սկզբունքները: Ընդհանուր հոգեբանական պատրաստությունը պլանավորելու և անցկացնելու առանձնահատկությունները: Մրցմանը մասնակցելու հոգեբանական պատրաստությունը: Մարզիկի հոգեբանական պաշտպանությունը, հոգեբանական հուսալիության ձևավորումը անմիջապես մրցումների ընթացքում, մարզիկների հոգեբանական վերականգնումը մարզումային և մրցակցային ծանրաբեռնվածությունների ընթացքում: Սպորտային մրցումների հոգեբանական առանձնահատկությունները: Հոգեկան վիճակների կարգավորման և ինքնակարգավորման մեթոդները: Մարզիչի գործունեության հոգեբանական կառուցվածքը:

Ռազմական հոգեբանություն. Զինվորականների անձի հոգեբանական առանձնահատկությունները: Զինվորականների անձի հոգեբանական առանձնահատկությունները և դրանց դրսևորումը ռազմական գործունեության պայմաններում: Զինվորականների անձի հոգեբանական հատկությունները: Զինվորականի հոգեբանական բնութագիրը:

Հոգեկան իմացական գործընթացների անհատական դրսևորման առանձնահատկությունները և զարգացման ուղիները զինվորականների մոտ: Մարդու զգացմունքների բնութագիրը, դրանց նշանակությունը ռազմական գործունեության մեջ: Զինվորականների բարձրագույն զգացմունքների դաստիարակության հոգեբանական պայմանները, զինվորականների կամային որակների ձևավորման պայմանները և ուղիները:

Ժամանանկից պատերազմի ազդեցությունը զինվորականի հոգեկանի վրա: հոգեբանական պատրաստության էությունը, բովանդակությունը և խնդիրները: Սպայի հոգեբանական մշակույթը: Հոգեբանական մշակույթի ձևավորման և կատարելագործման ուղիները:

ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ

1. Աղուզումցյան Ռ. Վ., Լոքյան Ա. Բ., Պետրոսյան Լ. Հ., Կոնֆլիկտի կառավարումը կազմակերպություններում, Երևան, «Պետական ծառայություն» հրատ., 2012, 76 էջ:
2. Ամիրյան Դ. Ա., Գործարարության հոգեբանական նախադրյալները, Երևան, Լիմուշ, 2010, 156 էջ:
3. Անձի հոգեբանական անվտանգության հիմնախնդիրները. Կոլեկտիվ մենագրություն, Ռ. Վ. Աղուզումցյան, Ս.Ս. Ամիրյան, Վ.Ռ. Պապոյան և ուրիշներ: Երևան, ԵՊՀ, 2009, 164 էջ:
4. Անձը և պաշտոնը, Մ. Պետրոսյան, Ա. Զավադյան և Դ. Ամիրյան, Եր., «Պետական ծառայություն» հրատ., 2013, էջ 344 էջ:
5. Ավանեսյան Հ. Մ., Փորձարարական հոգեբանություն: Ուսումնական ձեռնարկ, Էդիթ Պրինտ, Երևան, 2010, 288 էջ:
6. Արզումանյան Ս., Գրին Է., Իրավաբանական հոգեբանություն, Եր., 2004թ., 432 էջ:
7. Գրին Է., Հոգեբանությունը իրավապահ գործունեությունում, Եր., Զանգակ-97, 2007, 144 էջ :
8. Գրին Է., Փաստաբանական գործունեության հոգեբանություն, Երևան, Զանգակ, 2001, 60 էջ :
9. Գրին Է., Դատահոգեբանական փորձաքննությունը քրեական և քաղաքական դատավարությունում, Երևան, 2002, 72 էջ :
10. Լոքյան Ա.Բ., Հանրային ծառայողների մասնագիտական գործունեության հոգեբանական առանձնահատկությունները, Երևան, ՀՀ պետական կառավարման ակադեմիա, 2015, 240 էջ:
11. Կառավարչական գործունեության առանձնահատկությունների հոգեբանական նկարագիրը, կոլեկտիվ մենագր., Ռ.Վ. Աղուզումցյան, Լ.Հ. Պետրոսյան, Ս.Հ. Պողոսյան, Ա.Ռ. Խաչատրյան, Ե., 2015, 232 էջ:
12. Կառավարիչների հոգեբանական ընտրության գործընթացի առանձնահատկությունները, կոլեկտիվ մենագր., Ռ.Վ. Աղուզումցյան, Լ.Հ. Պետրոսյան, Ս.Հ. Պողոսյան, Ա.Ռ. Խաչատրյան, Ե., 2016, 208 էջ:
13. Հոգեբանության դասավանդման մեթոդիկա, Ս. Գևորգյան, Կ. Վարդանյան, Ա. Դավաթյան, Ուսումնամեթոդ. ձեռնարկ, Ե., 2011, 140 էջ:
14. Մարգարյան Վ., Մարտական գործունեության հոգեբանություն, Երևան, 2009, 436 էջ:

15. Մարգարյան Վ., մարտական գործունեության հոգեբանական հիմքերը, Երևան, 2009, 284 էջ:
16. Նալչաջյան Ա., Ընդհանուր հոգեբանության հիմքունքներ, Ե., 1991
17. Հարությունյան Գ., Լիդերության հիմնական հոգեբանական դպրոցներն ու տիպաբանությունները: Ուս. ձեռնարկ, Երևան, Պետական ծառայություն հրատ., 2012, 92 էջ:
18. Հովհաննիսյան Ս. Վ., Մասնագիտական կողմնորոշման հիմունքներ. գործնական հոգեբանություն ուսումնամեթոդական ձեռնարկ/, Երևան, ԵՊՀ հրատ., 2014, 332 էջ:
19. Պետրոսյան Լ., Անձի մասնագիտական զարգացման հոգեբանական օրինաչափությունները, Մենագրություն, Եր., 2016:
20. Պողոսյան Վ. Վ., Ընդհանուր հոգեբանության հիմունքներ, ուս. ձեռնարկ բուհերի համար, Ե., «Մխիթար Գոշ», 2004 թ., 96 էջ:
21. Агузумцян Р.В., Принципы психологического проектирования системы профессиональной подготовки: (Учебно-методическое пособие). Ер., Изд-во «Асогик», 2013, 120 с.
22. Акимова Л.Н., Психология спорта: Курс лекций. – Одесса: Студия «Негоциант», 2004, 127 с.
23. Ананьев Б.Г. О проблемах современного человекознания. СПб, 2001.
24. Ананьев Б.Г. Человек как предмет познания. СПб, 2001
25. Асмолов А.Г. Психология личности: принципы общепсихологического анализа. – М.: Смысл, 2001.
26. Васильев В., Юридическая психология, СПб.,2005г, 655с.
27. Выготский Л.С., Мышление и речь. Изд. 5, испр., Издательство "Лабиринт", М., 1999, 352 с.
28. Герасимов А.М. Военная психология и педагогика: учеб. пособие для высших военно-учебных заведений / А.М. Герасимов. М.: ВА им. Ф.Э. Дзержинского, 1996.
29. Гиппенрейтер Ю.Б., Романова В.Я., Хрестоматия по общей психологии. Психология памяти.. М., Изд-во Моск, ун-та, 1979, 272 с.
30. Гусев А.Н. Ощущение и восприятие. Общая психология. В 7 т.т. Под ред. Братуся Б.С. Т.4. М.: Академия, 2007.
31. Дружинин В Н. Психология общих способностей / В. Н. Дружинин.— 3-е изд.—Санкт- Петербург [и др.]: Питер, 2008.—358, с.
32. Ждан А.Н. История психологии: от античности до наших дней. М., 2008. 5. Зинченко В.П. Сознание и творческий акт. М., 2011.

33. Еникеев М., Юридическая психология, М., 2013г, 244с.
34. Еникеев М., Общая, социальная и юридическая психология, М., 2003, 752с.
35. Иванов С.В., Искусство подбора персонала: Как оценить человека на час, М., Альпина Бизнес Букс, 2004, 160с.
36. Иванова С.В., Как найти своих людей. Искусство подбора и оценки персонала для руководителя, М., Альпина Паблишер, 2016, 185с.
37. Иванников В.А. Психологические механизмы волевой регуляции. М., УРАО, 1998.
38. Ильин Е. П. , Психология физического воспитания. М.: Просвещение, 1987; СПб., 2000.
39. Карпов А.В., Психология принятия решения в профессиональной деятельности. М., 1991.
40. Карпов А.В., Психология менеджмента: Учеб. Пособие, М., Гардарики, 2005, 584 с.
41. Кишкель Е.Н., Управленческая психология: Учеб. для сред. спец. учеб. заведений, М., Высш. шк., 2002, 270 с.
42. Кондратьева М. Н., Экономика и маркетинг, учебное пособие, УлГТУ, 2011, 143 с.
43. Кричевский Р. Л., Если Вы – руководитель... Элементы психологии менеджмента в повседневной работе, М., Дело, 1993, 352 с.
44. Лебедев В.И. Личность в экстремальных ситуациях / В.И. Лебедев // Психология экстремальных ситуаций: хрестоматия / Сост. А.Е. Тарас, К.В. Сельченков. – Мн.: Харвест, 2002. – 480 с.
45. Леонтьев А.Н. Деятельность, сознание, личность. М.: Смысл: Издательский центр «Академия», 2006.
46. Леонтьев А.Н. Лекции по общей психологии. М.: Смысл, 2002.
47. Леонтьев Д.А. Психология смысла. М., Смысл, 2003.
48. Николаев А. Н., Психология тренера в детско-юношеском спорте. СПб., 2005.
49. Маклаков, А. Г. Общая психология : учебное пособие для вузов и слушателей курсов психол. дисциплин : рек. У МО вузов РФ / Д. Г. Маклаков. - Санкт-Петербург: Питер. 2013.- 583 с.: пл.
50. Максимова А.Е. Организационные и психологические аспекты поисково – спасательных работ при взрыве дома / А.Е. Максимова, И.А. Поливанный // Экология человека. – 2005. - № 3. - С. 3 – 7.

51. Немов Р.С., Психология: В 3-х кн., Учебник для вузов. М.,1998.
52. Никандров В.В., Экспериментальная психология, Изд. 2-е, дополненное, СПб.: Речь, 2007,512 с.
53. Орлов А. Б. Психология личности и сущности человека: парадигмы, проекции, практики. М.: Академия, 2002
54. Петровский В.А. Человек над ситуацией. М., 2010
55. Психология внимания. Тексты / Под ред. Ю.Б. Гиппенрейтер, В.Я. Романова. М.: АСТ, 2008.
56. Психология индивидуальных различий. Тексты / Под ред. Ю.Б.Гиппенрейтер, В.Я. Романова. М: АСТ, 2008.
57. Психология личности. Тексты / Под ред. Ю.Б.Гиппенрейтер, А.А.Пузыря. - М. 2008.
58. Психология мотивации и эмоций. Тексты / Под ред. Ю.Б. Гиппенрейтер, М.В.Фаликман. М.: ЧеРо, 2006.
59. Психология ощущений и восприятия. Тексты / Под ред. Ю.Б. Гиппенрейтер, В.В. Любимова, М.Б. Михалевской. М., 2002
60. Психология памяти. Тексты / Под ред. Ю.Б. Гиппенрейтер, В.Я. Романова. М.: ЧеРо, 2002.
61. Психология эмоций. Автор-составитель В.К.Вилюнас. М.,Питер, 2004
62. Райгородский Д.Я., Психология личности, т. 1. Хрестоматия, Самара, «Бахрах М», 2008, 512с. с. 179-232.
63. Райгородский Д.Я., Психодиагностика персонала. Т.1. Самара: Издательский Дом «Бахрах-М», 2007, 440 с.
64. Роджерс К. Взгляд на психотерапию. Становление человека. М., 1994
65. Рубинштейн С.Л. Основы общей психологии. СПб, Питер, 2002.
66. Сидоров П.И. Психология катастроф , П.И. Сидоров, И.Г. Мосягин, С.В. Маруняк. – М.: АспектПресс, 2008. – 362 с.
67. Собчик Л.Н., Психология индивидуальности. Теория и практика психодиагностики. СПб., Издательство "Речь", 2005, 624
68. Соколов Е.Н. Очерки по психофизиологии сознания. М., 2010,
69. Соколова Е.Е. Введение в общую психологию. Общая психология. В 7т.т. Под ред. Братуся Б.С. Т.1. М.: Академия, 2008.
70. Солсо Р., Когнитивная психология. М., 1996 (или более поздние издания).
71. Толочек В. А., Современная психология труда. Учебное пособие. СПб., Питер, 2005, 479 с.

72. Управление персоналом. Учебник для ВУЗа. Под ред. Базарова Т.Ю., Б.Л.Еремина. М., 2006.
73. Франкл В., Человек в поисках смысла, Сборник: Перевод с англ. и нем., Общая редакция Л. Я. Гозмана и Д. А. Леонтьева, Москва, Прогресс, 1990, 368 с.
74. Хьелл Л., Зиглер Д., Теории личности, Мастера психологии, Питер, 2006, 607с.
75. Шадриков В.Д. Деятельность и способности. М., 1994.
76. Хрестоматия по общей психологии. Психология мышления / Под ред. Ю.Б.Гиппенрейтер, В.В. Петухова. М.В. Фаликман, В.Ф. Спиридонова, М.: АСТ, 2008.
77. Шапарь В.Б. Психология кризисных ситуаций / В.Б. Шапарь. – Ростов: Феникс, 2010. – 452 с.
78. Щербатых Ю. В., Психология стресса, М., Изд. Эксмо, 2008, 304 с.

ԺԹ.00.03 - ՍՈՑԻԱԼԱԿԱՆ ՀՈԳԵՔԱՆՈՒԹՅՈՒՆ (ՄԻՋԱՆՁՆԱՅԻՆ ՀԱՐԱԲԵՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ, ԸՆՏԱՆԵԿԱՆ, ՏԱՐԻՔԱՅԻՆ, ՄԱՆԿԱՎԱՐԺԱԿԱՆ, ԽՄԲԱՅԻՆ ԳՈՐԾՈՒՆԵՈՒԹՅՈՒՆ)

Սոցիալական հոգեբանության ուսումնասիրության առարկան և համակարգը. Սոցիալական հոգեբանությունը որպես սոցիալական խմբերում մարդկանց վարքի և գործունեության օրինաչափություններն ուսումնասիրող գիտակարգ: Սոցիալական հոգեբանության հիմնական հասկացությունները: Սոցիալ-հոգեբանական երևույթների առաջացման և զարգացման կառուցակարգերը: Սոցիալ-հոգեբանական երևույթների աստիճանակարգությունը և հարաբերակցությունը: Հասարակական գիտակցություն և հասարակական հոգեբանություն: Սոցիալական հոգեբանության առարկայի վերաբերյալ ժամանակակից պատկերացումները: Սոցիալական հոգեբանության ժամանակակից տեսական և կիրառական բնագավառները: Սոցիալական հոգեբանության կողմից լուծվող խնդիր-

ները, դրա դերը անձի ձևավորման, միջանձնային և միջխմբային հարաբերությունների կարգավորման, հիմնարկ-ձեռնարկություններում և ուսումնական հաստատություններում աշխատանքի արդյունավետության և որակի բարձրացման գործում:

Սոցիալ-հոգեբանական մտքի պատմական զարգացումը.

Սոցիալական հոգեբանությունը որպես հոգեբանական գիտության բնագավառի ձևավորման փուլերը: Սոցիալ-հոգեբանական տեսությունների ստեղծման առաջին փորձերը(Ա. Լազարուս, Գ. Շտենդալ, Վ. Վունդտ, Գ. Տառդ, Ս. Սիգելե, Գ. Լեբոն): Սոցիալական հոգեբանության փորձարարական շրջանի զարգացումը Արևմուտքում 20-րդ դարում: Սոցիալական հոգեբանության զարգացումը Ռուսաստանում և ԽՍՀՄ-ում: Սոցիալական հոգեբանության զարգացման հիմնական գիտական ուղղությունները:

Սոցիալական հոգեբանության կապը ընդհանուր, տարիքային և մանկավարժական, բժշկական, ինժեներական, իրավաբանական և քաղաքական հոգեբանության, ինչպես նաև սոցիոլոգիայի, մանկավարժության, փիլիսոփայության, ազգագրության և բարոյագիտության հետ: Սոցիալական հոգեբանության կառուցվածքը:

Սոցիալական հոգեբանության մեթոդաբանությունը և մեթոդները.

Մեթոդաբանություն հասկացությունը սոցիալական հոգեբանության մեջ: Սոցիալական հոգեբանության ընդհանուր, հատուկ և մասնավոր մեթոդաբանությունը: Մասնավոր մեթոդաբանության հիմնական և լրացուցիչ մեթոդները: Տեխնիկական սարքերի կիրառումը սոցիալ-հոգեբանական հետազոտություններում: Կոնկրետ սոցիալ-հոգեբանական երևույթների ուսումնասիրության մեթոդիկաները: Սոցիոմետրան և ռեֆերոնտոմետրիան որպես սոցիալական հոգեբանության մեթոդներ: Սոցիոմետրիկ հետազոտության գործընթացը: Հետազոտության արդյունքների մշակումը. սոցիոմատրիցա, սոցիոգրամա, սոցիոմետրիկ ինդեքսներ: Սոցիոմետրիկ կարգավիճակ: Սոցիոմետրիայի հնարավորությունները և սահ-

մանափակումները: Սոցիալ-հոգեբանական հետազոտությունների երկու հիմնական տիպերը՝ փորձարարական և համահարաբերակցական (կոռեկյացիոն): Սոցիալ-հոգեբանական գիտափորձի առանձնահատկությունները, գիտափորձի հիմնական տեսակները: Առաջին գիտափորձերը սոցիալական հոգեբանության մեջ Վ. Մեդե և Վ.Մ. Բեխտերն: Ա.Ֆ. Լազուրսկու սոցիալ-հոգեբանական գիտափորձը: Սոցիալ մանկավարժական գիտափորձ: Մոդելավորում: Մոդելներ ստեղծելու փուլերը: Մոդելներին ներկայացվող պահանջները: Մոդելների գործառույթները:

Սոցիալ-հոգեբանական երևույթներ հասկացությունը.

Համատեղ կենսագործունեությունը և մարդկանց շփումը՝ որպես սոցիալ-հոգեբանական երևույթների աղբյուրներ: Սոցիալ-հոգեբանական երևույթների սուբյեկտ- սուբյեկտային բնույթը: Հոգեկան հատկությունների վերափոխումը սոցիալ-հոգեբանական երևույթների և անձի որակները մարդկանց հետ փոխազդեցության գործընթացում:

Սոցիալ-հոգեբանական երևույթների հիմնական հասկացությունները. Ազգային ոգի, հասարակական գիտակցություն, կյանքի ոճ, սոցիալ-հոգեբանական մթնոլորտ, հոգեկերտվածք, հասարակական վարք, սոցիալական հսկողություն, խմբային երևույթներ, միջանձնային փոխհարաբերություններ, անձի դեր և կարգավիճակ, հասարակական դիրք և անձի սոցիալական դիսպոզիցիա, կոլեկտիվ անգիտակցական:

Սոցիալ-հոգեբանական երևույթների ֆենոմենոլոգիան՝ խոսք, միջեր, արվեստ, բարքեր, աշխարհայացք, հասարակական կարծիք և լուրեր, ավանդույթներ, ռիտուալներ, հաղորդակցման միջոցներ, վարքի և գործունեության ստերեոտիպեր, խուճապ, ցուցեր, պատերազմներ, մեկուսացում, կոնֆլիկտ, համախմբվածություն, կոնֆորմիզմ, սոցիալական, հոգեբանական, հարաբերություններ, անձի վարկանիշը և հեղինակությունը, տեղը սոցիալական հարաբերությունների կառուցվածքում և սոցիալական կազմակերպություններում: Սոցիալական դիրքորոշումներ և սպասումներ:

Միջանձնային փոխհարաբերությունները որպես սոցիալական հոգեբանության առարկա. Միջնաձային փոխհարաբերությունների դիֆերենցացիան աշխատանքային գործունեության, շփման, ճանաչման գործընթացների սոցիալական հարաբերություններում: Միջանձնային փոխհարաբերությունների տարանջատումը հոգեկանի և հոգեբանականի:

Սոցիալական հարաբերությունների տեսակները՝ տնտեսական, արտադրական, իրավական, բարոյական, կրոնական, քաղաքական, էթնիկ, էսթետիկական: Սոցիալ-հոգեբանական հարաբերությունների տեսակները՝ առարկայական գործնական (համագործաքկցություն-մրցակցություն) դերային, կոմունիկատիվ, կոլեկտիվիստական, կոզնիտիվ, հուզական, կամային, պաշտոնեական, բարոյական, էթիկական:

Անձի սոցիալական հոգեբանություն. Անձ հասկացությունը սոցիալական հոգեբանության մեջ: Անհատ, անձ, անհատականություն, գործունեության սուբյեկտ: Անձի սոցիալ-հոգեբանական կառուցվածքը: Կենսաբանականն ու սոցիալականը անձի կառուցվածքի մեջ: Հոգեկան գործընթացների օրինաչափությունները միջանձնային փոխհարաբերություններում և մասնագիտական գործունեության ընթացքում: Աշխարհայացքային հիմքեր, արժեքային կողմնորոշումներ, դիրքորոշում, ուղղվածություն, անձի դրդապատճառային ոլորտ: Հոգեկանի ակտիվության մակարդակները: Անձի ուսումնասիրության նպատակները սոցիալական հոգեբանության մեջ:

Անձի սոցիալ-հոգեբանական տեսությունների համառոտ բնութագիրը. Ա. Բոդայլովի սոցիալական ընկալման տեսությունը, Վ. Մյասիշևի հարաբերությունների տեսությունը, Վ. Յադովի դիսպոզիցիաների տեսությունը և Դ. Ուզնաձեի դիրքորոշման տեսությունը: Անձնավորության ուսումնասիրության ակմեբանական մոտեցումները: Ինտեգրալային անհատականություն տեսությունը: Անձի հոգեվերլուծական տեսությունները: Զ. Ֆրոյդի, Կ. Յունգի և Ա. Ադլերի մոտեցումները անձի ուսումնասիրության

հիմնախնդրին: Վարքաբանական մոտեցումներ: Անձ հասկացությունը արևելյան հոգեբանական և խոհափիլիսոփայական ուսմունքներում: Անձի և խմբի ֆենոմենոլոգիան Ա. Վ. Պետրովսկու աշխատանքներում:

Անձի սոցիալականացման առանձնահատկությունները. Անձի սոցիալական դետերմինացիան: Անձի կառուցվածքը որպես կենսասոցիալական համակարգ: «Ես» կոնցեպցիան որպես անձի սոցիալ-հոգեբանական երևույթ: Անձի ինքնագնահատականը և ինքնակարգավորումը: Սոցիալական դիրքորոշումները և իրական վարքը: Անձի շեշտվածությունը:

Անձի սոցիալականացում հասկացությունը: Սոցիալականացման բովանդակությունը: Անձի սոցիալականացման հիմնական փուլերի վերաբերյալ տարբեր պատկերացումները: Սոցիալ-հոգեբանական գործոնների անձի սոցիալականացման վրա: Է. էրիքսոնի սոցիալական նույնականության տեսությունը, նույնականության բաղադրամասերը: Անձի սոցիալ հոգեբանական հարմարում և ապահարմարում: Անձի սոցիալական վարքի շեղումները: Անձի վերասոցիալականացման հոգեբանական պայմանները:

Շփման և հասարակական հարաբերությունների հոգեբանությունը.

Հասարակական հարաբերությունների տեսակները, դրանց կապը շփման հետ: Հասարակական հարաբերությունների դասակարգման հիմքերը: Հասարակական հարաբերությունների տեսակները. արտադրական, տնտեսական, իրավական, բարոյական, քաղաքական, կրոնական, էթնիկական և գեղագիտական հարաբերություններ: Միջանձնային և միջխմբային հարաբերություններ: Միջանձնային փոխհարաբերությունների կառուցվածքը: Ա.Ֆ. Լազուրսկու և Վ.Ն. Մյասիշևի հարաբերությունների հայեցակարգը: Միջանձնային ատտրակցիա. հասկացությունը, արտաքին և ներքին գործոնները, ուսումնասիրության մեթոդները և չափելու միջոցները: Հույզերը և զգացմունքները որպես միջանձնային փոխհարաբերություններ հիմք: Միջանձնային փոխհարաբերությունների դինամիկան: Միջխմբային հարաբերությունների բնութագիրը:

Շփում, շփման տեսակները. Շփման կառուցվածքը: Շփման հաղորդակցական-ինֆորմացիոն, ճանաչողական և ինտերակտիվ բաղադրամասերը: Շփման խոսքային և ոչ խոսքային տեսակները: Շփման գործառույթները և դժվարությունները: Շփման դժվարությունների առաջացման օբյեկտիվ և սուբյեկտիվ գործոնները: Ինֆորմացիոն, կարգավորիչ և աֆեկտիվ բարդություններ: Շփման արդյունավետությունը բարձրացնող հոգեբանական միջոցները: Մասնագիտական շփման հոգեբանական բնութագիրը և առանձնահատկությունները: Զրույցը մասնագիտական շփման գործընթացում, զրույցը վարելու առանձնահատկությունները: Է. Բեռնի տրանզակտ վերլուծությունը:

Շփման և հասարակական հարաբերությունների ձևախեղումը.

Հասարակական հարաբերությունների ձևախեղման էությունն ու տեսակները: Սոցիալական ախտաբանության և ձևախեղման հիմնական դրսևորումները: Անձի հոգեբանական պաշտպանական մեխանիզմները հասարակական հարաբերությունների ձևախեղման պայմաններում: Շփման ձևախեղման քրեաբանական կողմերը: Սոցիալական ախտաբանություն և հասարակական հարաբերությունների ձևախեղման կանխարգելման հոգեբանական ուղիներն ու պայմանները:

Սոցիալական ընկալում և հասարակական փոխըմբռնում.

Սոցիալական ընկալման հիմնական գործառույթները: Սոցիալական ընկալման կառուցակարգերը: Բ. Անանևի, Ա. Բոդայլովի, Բ. Լոմովի, Ե. Շորոխովայի սոցիալական ընկալման տեսությունը: Սոցիալական ստերեոտիպ, կարծրատիպացման գործընթացը: Նույնացում, ապրումակցում և միջնաձևային գրավչություն: Ռեֆլեքսիա: Կազուալ ատրիբուցիա: Հասարակական փոխըմբռնման դրսևորումները: Սոցիալական ընկալման խաթարումները և դրանց հաղթահարման հոգեբանական ուղիները: Հանդուրժողականությունը, ձևավորման պայմանները:

Հանրությունների և սոցիալական ինստիտուտների հոգեբանություն.

Հանրությունների և սոցիալական ինստիտուտների սոցիալ-հոգեբանական բնութագիրը:

Քաղաքացիական հասարակության և պետության բնորոշումները Հ. Հեգելի, Ի. Կանտի, Զ. Լոքի, Շ. Մոնտեսքյեի, Ժ. Ռուսոյի և այլոց աշխատություններում: Քաղաքացիական հասարակության ձևավորման խնդիրը: Հասարակական անվտանգության համակարգի խնդիրները: Հանրությունների և սոցիալական ինստիտուտների դասակարգումը: Ա. Պետրովսկու կոլեկտիվ սոցիոմետրիկ հիմնադրույթը: Սոցիալական ինստիտուտների տեսակները, դրանց դերը հասարակական վերահսկողության սահմանման գործընթացում: Սոցիալական ինստիտուտների գործառույթները: Հասարակական շարժունության ձևերը և հետևանքները: Հասարակության շերտավորման սոցիալ-հոգեբանական բնութագիրը:

Սոցիալական փոխազդեցություններ.

Մշակույթի ազդեցությունը սոցիալական վարքի վրա: Մշակույթ և սոցիալականացում: Մշակույթների հոգեբանական չափումները. անհատականություն-կոլեկտիվիզմ, իշխանության դիստանցիա, անորոշությունից խուսափում: Սեռի ազդեցությունը սոցիալական վարքի վրա: Գենդեր և մշակույթ: Նորմեր, կանոններ, դեր, արժեքներ: Կրթությունը որպես հասարակական ինստիտուտ, հիմնական գործառույթները. մշակույթի տարածում, սոցիալականացում, սոցիալական ընտրազատում, հասարակության սոցիալական և մշակութային փոփոխում: Կրթական գործընթացի կազմակերպումը արտասահմանյան երկրներում:

Խմբի ազդեցությունը անձի վրա: Կոնֆորմիզմ: Կոնֆորմիզմի ուսումնասիրության դասական էքսպերիմենտները Շերիֆ, Աշ, Միլգրեմ: Ենթարկվելու հոգեբանություն: Կոնֆորմիզմ դրսևորելու պայմանները: Կոնֆորմիզմին հակադրվելը: Համոզմունքի սոցիալական հոգեբանություն: Համոզմունքին հակադրվելը:

Խմբային գործունեության հոգեբանություն. Խմբերը, տեսակները, կառուցվածքը: Խմբի ընդհանուր որակները, զարգացման մակարդակները: Խմբի որակները՝ ուղղվածությունը, կազմակերպվածությունը, հուզականությունը, ինտելեկտուալությունը և կամային կոմունիկատիվությունը: Խմբի զարգացման մակարդակները՝ նոմինալ, ասոցիացիա, կոոպերացիա, կոլեկտիվ: Խմբի զարգացման մակարդակների չափանիշները՝ համատեղ գործունեության նպատակների ընդհանրությունը, խմբի կառուցվածքի հստակությունը, խմբային գործընթացների դինամիկան (Լ.Ի. Ումանսկի): Խմբի սոցիալ-հոգեբանական հասունությունը:

Փոքր խմբերի կառուցվածքն ու դինամիկան. Փոքր խմբերի տեսակները, դրանց հոգեբանական բնութագիրը, առաջացումն ու զարգացումը: Փոքր խմբերի սոցիալ-հոգեբանական կառուցվածքը և սոցիալ հոգեբանական կառուցվածքը: Խմբային ճնշման գործընթացը: Նորմատիվային վարքը խմբում: Լիդերությունը և ղեկավարումը փոքր խմբերում: Ղեկավարման ոճը և որոշման միջոցները: Խմբի սոցիալ-հոգեբանական մթնոլորտը և դրա որոշման մեթոդները: Կոնֆլիկտները փոքր խմբերում, դրանց հաղթահարման հոգեբանական ուղիները: Խմբի զարգացման վաղ փուլեր՝ խմբի ձևավորում, կողմնորոշման փուլ: Խմբի զարգացման անցումային փուլ: Խմբի գործունեության ավարտի փուլեր /աշխատանքային, ավարտի փուլեր: Խմբային դինամիկա, դրա բնութագրականները, խմբային լարվածություն: Խմբային նորմեր, Ենթախմբերի ձևավորում: Խմբային պաշտպանական մեխանիզմները:

Ընտանիքը որպես փոքր սոցիալական խումբ.

Ընտանիքի միջառարկայական ուսումնասիրությունները որպես ընտանքի սոցիալական հոգեբանության տեսական հիմք: Ընտանիքի սոցիալ-հոգեբանական դասակարգումները և գործառույթները: Միամուսնական և բազմակին ընտանիքներ: Ընտանեկան հարաբերություններ համապատասխանությունը հասարակական նորմերին. ավանդական, ժամանակա-

կից, կոլեկտիվիստական և ինդիվիդուալիստական ընտանիքներ: Ներընտանեկան հարաբերությունների դասակարգումը ըստ կենսակերպի կազմակերպման այլընտրանքային եղանակների: Ընտանիքի սոցիալ-հոգեբանական խնդիրները: Ամուսնության համատեղելիություն, հարմար-վողականություն և համախմբվածություն: Ընտանիքում անհատական պահանջմունքների իրագործումը: Ընտանիքի ավանդական գործառույթները: Ընտանեկան փոխհարաբերությունների դինամիկան:

Հուզական հարաբերությունների հոգեբանություն.

Համակրանքի և սիրո առաջացման կառուցակարգերը: Առաջին տպավորության ձևավորումը: Սերը և տեսակները: Նախաամուսանական ժամանակաշրջանի բնութագիրը: Լարված և ձգձգված ընտանեկան կոնֆլիկտներ: Ընտանիքում շփման յուրահատկությունը, դերերի բաշխումը:

Ամուսնական փոխհարաբերությունների հոգեբանություն.

Ընտանիքի դերը երեխայի զարգացման տարբեր փուլերում: Ընտանիքում ծնող-երեխա փոխհարաբերությունների հիմնական բնութագիրը: Ծնողների կողմից երեխայի հուզական ընդունումը՝ որպես նրա լիարժեք անձնային զարգացման պայման: Ծնողական դիրքորոշումների տեսակները՝ մերժում, անտարբերություն, գերպահանջկոտություն, գերհոգատարություն, կայունություն, սեր: Հոր և մոր դերը երեխաների դաստիարակության գործում: Հայրական և մայրական սիրո առանձնահատկությունները (Է. ֆրոմմ): Ընտանեկան դաստիարակության խանգարումների առաջացման պատճառները (Է. Գ. Էյդեմիլեր): Ոչ լիարժեք ընտանիքում երեխաների դաստիարակության հիմնահարցը: Բաժանում. Բաժանության հիմնական փուլերը: Կրկնակի ամուսնության հոգեբանական խնդիրները:

Հոգեբանական աջակցություն հասկացությունը ընտանքին (Ա.Ա. Բոդայյով, Վ.Վ. Ստոլին): Ընտանիքի աջակցության տարբեր մոդելները՝ մանկավարժական, ախտորոշիչ, սոցիալական, բժշկական, հոգեբանական: Ընտանեկան խորհրդատվության պատմությունը, առարկան,

խնդիրները և մեթոդները: Ընտանիքի հոգեբանական աջակցության սկզբունքները՝ էմպատիկ հասկացում, կոորդիանտերի ներքին համակարգ, թերագնահատելը, չվնասելը:

Ընտանեկան թեապիայի էությունը, բովանդակությունը և գործընթացը:

Մեծ սոցիալական խմբերի հոգեբանություն. Մեծ սոցիալական խմբերի հոգեբանական բնութագիրը: Մեծ սոցիալական խմբերի ուսումնասիրության սկզբունքները: Սոցիալական դասերի հոգեբանական առանձնահատկությունները: Մեծ խմբերի տեսակները՝ կազմակերպված և տարերային: Էթնիկ խմբերի հոգեբանական առանձնահատկությունները: Ազգային բնավորություն և ազգային հոգեբանություն: Էթնիկական ինքնագիտակցություն և էթնիկական նույնականություն: Էթնիկական նույնականության կառուցվածքի հոգեբանական բնութագիրը: Էթնիկական նույնականության բաղադրամասերը: Սոցիալականացման էթնոմշակությամբ առանձնահատկությունները: Սոցիալական վարքի կարգավորման էթնիկական յուրահատկությունը: Էթնիկական ստերեոտիպեր:

Ամբոխի հոգեբանություն. Ամբոխի տարբեր տեսակների բնութագիրը: Ամբոխում մարդու վարքի սոցիալ-հոգեբանական առանձնահատկությունները: Խուճապը որպես զանգվածային հոգեբանական երևույթ: Ամբոխի զարգացման կառուցակարգերը:

Զանգվածային սոցիալ-հոգեբանական երևույթների առանձնահատկությունները. Սոցիալ-հոգեբանական երևույթների դասակարգումը: Հասարակական կարծիք, հասարակական պատկերացումներ, զանգվածային տրամադրություններ և հասարակական ավանդույթներ: Հասարակական կարծքի գործառույթները: Տարածվածությունը որպես հասարակական կարծիքի զարգացման բնորոշ առանձնահատկություն: Զանգվածային տրամադրությունների դինամիզմի դրսևորումները: Հասարակակն դիրքորոշումներ: Սոցիալական լարվածության դրևորման ձևերը, մակարդակները: Կոնֆլիկտները տարբեր սոցիալական հանրույթ-

ներում: Սոցիալական լարվածության երկակի բնույթը: Սոցիալական լարվածության պատճառականության հիերարխիան: Սոցիալական լարվածության դինամիկան և զարգացման կառուցակարգը: Սոցիալական լարվածության սոցիալ-տնտեսական պատճառները: Սթրեսը հաղթահարելու անհատական տարբերությունները:

Կոնֆլիկտների սոցիալ-հոգեբանական բնութագիրը.

Կոնֆլիկտների կառուցվածքը: Կոնֆլիկտի ուսումնասիրության հիմնական ուղղությունները: Կոնֆլիկտի հիմնական հատկությունները: Կոնֆլիկտային իրավիճակների տեսակները: Կոնֆլիկտի կառուցողական, ապակառուցողական և ավստորոշիչ գործառույթները: Կոնֆլիկտի դինամիկայի փուլերը: Կոնֆլիկտների հարթման հոգեբանական ուղիները: Բանակցությունները որպես կոնֆլիկտի հաղթահարման միջոց:

Սոցիալական լարվածության և կոնֆլիկտների հաղթահարման ուղիներն ու պայմանները. Սոցիալական լարվածության հաղթահարման տեխնիկան: Սոցիալական լարվածության հաղթահարման գործընթացի մակարդակները՝ միկրո և մակրո:

Տարիքային հոգեբանություն. Տարիքային հոգեբանության առարկան և մեթոդները: Տարիքը որպես հասարական-պատմական երևույթ: Տարիքը որպես կենսաբանական և սոցիալ-մշակութային երևույթ: Հոգեբանական, սոցիալական, կենսաբանական և ժամանակագրական տարիք: Դիտումը և գիտափորձը որպես տարիքային հետազոտության հիմնական մեթոդներ: Տարիքային հոգեբանության բաժինները, կապը այլ գիտությունների հետ:

Հոգեկան զարգացման տեսությունները: հոգեկանի զարգացման օրինաչափությունները և դինամիկան: Բիոգենետիկ(Ստ. Հոլլ, Կ. Բյուլեր) և սոցիոգենետիկ(Ջ. Ուոտսոն. Է. Տորնդայք, Բ. Սկիններ) հայեցակարգերը: Երկոգերծոնային կոնվերգենցիայի տեսությունը (Վ. Շտեռն): Մանկական զարգացման հոգեվերլուծական տեսությունները (Ջ. Ֆրոյդ, Ա. Ֆրոյդ):

Էրիքսոնի անձի զարգացման էպիգենետիկական տեսություն: Երեխայի զարգացման ինտելեկտուալ տեսությունը (Ժ. Պիարժե): Լ. Վիգոտսկու բարձրագույն հոգեկան գործառույթների մշակութապատմական մոտեցումը: Հոգեկան զարգացման գործոնները, պայմանները, շարժիչ ուժերը: Զարգացման սենզիտիվ շրջանները: Հոգեկան զարգացման օրինաչափությունները, տարիքային նորագոյացություն հասկացությունը, առաջատար գործությունետությունը ըստ Լ. Վիգոտսկու: Հոգեկան զարգացման տարիքային պարբերացման հիմնահարցը: Պարբերացման չափանիշները: Արտաքին չափանիշի հիման վրա զարգացման պարբերացումը (Պ. Բլունսկի): Ներքին չափանիշի հիման վրա զարգացման պարբերացումը (Ժ. Պիարժե, Զ. Ֆրոյդ): Մի քանի գործոնների հիման վրա պարբերացումը Լ. Վիգոտսկի, Դ. Էլկոնին: Զարգացման պարբերացումը ծնունդից մինչ մահ(Է. Էրիքսոն, Վ. Մորգուն): Լ. Վիգոտսկու կողմից առաջադրված տարիքային պարբերացում կառուցելու սկզբունքները: Հոգեկան զարգացման մեջ ճգնաժամերի նշանակությունը և դերը:

Հոգեկանի զարգացումը տարբեր տարիքային փուլերում.

Վաղ և նախադպրոցական տարիքի հոգեբանություն: Նորածնություն: Զարգացման յուրահատկությունները մանկիկության տրիքում: 1 տարեկանի ճգնաժամ: Վաղ մանկությունում հոգեկանի զարգացման առանձնահատկությունները: 3 տարեկանի ճգնաժամ: Նախադպրոցական տարիքում հոգեկանի զարգացման օրինաչափությունները: Խաղը որպես նախադպրոցական տարիքի երեխայի առաջատար գործունեություն: Մանկական խաղի տեսությունները: Խաղի նշանակությունը երեխայի հոգեկանի զարգացման գործում: Կրտսեր դպրոցական տարիք. Հիմնական բնութագիրը և զարգացման օրինաչափությունները: Դեռահասի հոգեբանություն: Դեռահասության տարիքում զարգացման ընդհանուր բնութագիրը: Պատանեկության հոգեբանություն: Վաղ հասունության և

միջին հասունության ընդհանուր օրինաչափությունները: Հասունության հոգեբանական առանձնահատկությունները: Ծերության հոգեբանություն: **Անձի զարգացումը և նրա հոգևոր ու մասնագիտական մշակույթի կայացումը.** Զարգացող անձը՝ որպես ակմեաբանության գլխավոր օբյեկտ: Պրոֆեսիոնալիզմը և սոցիալ-ակմեաբանական կոմպետենտությունը: Մարդու «ակմե» ն և մարդկային «ակմե»ն զարգացման տարբեր տարիքային փուլերում, նրա զարգացման և մասնագիտական կայացման տարբեր փուլերում:

Մանկավարժական հոգեբանություն: Մանկավարժական հոգեբանության առարկան, խնդիրները, կառուցվածքը. Մանկավարժական հոգեբանության առարկան որոշելու տարբեր մոտեցումները (Վ.Ա. Կրուտեցկի, Տ.Վ. Գաբայ, Լ.Ի. Բոժովիչ, Վ.Վ. Դավիդով, Ի.Ա.Զիմնայա): Մանկավարժական հոգեբանության ուսումնասիրության մեթոդները: Մանկավարժական հոգեբանության հիմնական բաժինները՝ ուսուցման և դաստիարակության: Ուսումնական գործունեության հիմնական բնութագիրը: Էլկոնին, Դավիդով: Ուսումնական գործունեության արդյունքը: Ուսումնական խնդրի ընդհանուր բնութագիրը: ուսումնական խնդիր և խնդրահարույց իրադրություն: Ուսումնական մոտիվացիա: յուրացումը որպես ուսումնական գործունեության կենտրոնական օղակ:

Դաստիարակության հոգեբանություն: Մանկավարժական գործունեության հոգեբանություն: Ուսուցման և զարգացման փոխկապվածության հիմնական սկզբունքները: Ուսուցումը և դրա հոգեբանական կառուցակարգերը: Ուսուցման տարբեր մոդելների և տեխնոլոգիաների զարգացնող հնարավորությունները: Ուսուցման կանխատեսման հոգեբանական ասպեկտները: Մանկավարժական շփումը որպես դաստիարակության և ուսուցման միջոց: Կրթության հոգեբանական անվտանգությունը:

ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ

1. Աղուզումցյան Ռ. Վ., Լոքյան Ա. Բ., Պետրոսյան Լ. Հ., Բանակցությունների վարման հոգեբանություն, գործնական խորհուրդներ, Երևան, ՀՀ պետական կառավարման ակադեմիա, 2014, 72 էջ:
2. Աղուզումցյան Ռ. Վ., Լոքյան Ա. Բ., Պետրոսյան Լ. Հ., Կոնֆլիկտի կառավարումը կազմակերպություններում, Երևան «Պետական ծառայություն» 2012, 76 էջ:
3. Լոքյան Ա., Հանրային ծառայողների մասնագիտական գործունեության հոգեբանական առանձնահատկությունները, Երևան, ՀՀ պետական կառավարման ակադեմիա, 2015, 240 էջ:
4. Խուրդյան Ս. Ս., Անձի զարգացման ճգնաժամային տարիքները, Եր., Զանգակ-97, 2004, 248 էջ:
5. Կարապետյան Վ., Հոգեբանական ծառայությունը կրթական համակարգում, Զանգակ-97, Երևան-2010, 458 էջ:
6. Հոգեբանամանկավարժական բառարան, Ս.Գևորգյան, Ն. Հակոբյան, Լ. Սարատիդյան, Ա. Հովհաննիսյան, Երևան, 2014, 261 էջ:
7. Մանկավարժական հաղորդակցում, Ս.Գևորգյան, Ն. Հակոբյան, Ա. Հովհաննիսյան, Ա. Դավթյան, Ուումնամեթ. ձեռնարկ, Ե.010, 202 էջ
8. Նալչաջյան Ա. Ա., Սոցիալական հոգեբանություն, Եր., «Զանգակ-97», 2004, 432 էջ:
9. Авсиевич М.Т., Мельник Л.И. Супружеские конфликты и пути их преодоления. М., 1988.
10. Андреева Г.М. Социальная психология. М., 2010.
11. Бандурка А.М., Бочарова С.П., Землянская Е.В., Психология управления, Харьков, ООО Фортуна-пресс, 1998, 464 с.
12. Бодалев А.А., Восприятие и понимание человека человеком, М., 1982, 199 с.
13. Бодалев А.А., Формирование понятия о другом человеке как личности, Л., 1970, 135 с.
14. Бодалев А.А., Личность и общение: Избранные психологические труды. М., 1995, 279 с.
15. Бодров В. А., Психология профессиональной деятельности, учебное пособие для вузов, М., ПЕР СЭ, 2001, 511с.
16. Бэрон Р. Социальная психология группы: процессы, решения, действия / Р. Бэрон, Н. Керр, Н. Миллер. – СПб.: Питер, 2003

17. Выготский Л. С., Проблема развития, Собр. соч., В 6 т., Т. 4. М., 1984, 432с.
18. Выготский Л.С., Педагогическая психология. М., 1926. с. 110.
19. Геллерт М., Все о командообразовании = Teamarbeit, teamentwicklung, teamberatung: руководство для тренеров / М. Геллерт, К. Новак. пер. с нем. М., Вершина, 2006.
20. Дилигенский, Г. Г. Социально-политическая психология: учеб. Пособие для вузов / Г. Г. Дилигенский.- 2-е изд., испр. и доп. - М. : Новая школа, 1996. - 352 с
21. Дружинин В. Н. Психология семьи / В.Н. Дружинин. 3-е изд. Москва: Питер, 2006. 278 с. 2. Карабанова О.А. Психология семейных отношений и основы семейного консультирования: Учебное пособие. - М.: Гардарики, 2006. 325 с.
22. Журавлева Н. А., Психология социальных изменений, ценностный подход, М., РАН, 2013, 524с.
23. Зимбардо Ф., Ляйппе М. Социальное влияние / Ф. Зимбардо, М. Ляйппе. – СПб.: Питер, 2011. – 448 с.
24. Карабанова О.А. Возрастная психология. Конспект лекций. М., 2005.
25. Кричевский Р.Л., Дубровская Е.М. Социальная психология малой группы. – М.: Аспект Пресс, 2001.
26. Ломов Б.Ф., Сурков Е.Н., Антиципация в структуре деятельности. М.: Наука, 1980, 279 с.
27. Маркова А. К., Психология профессионализма. М., 1996, 321с.
28. Майерс Д. Социальная психология. СПГУ, 2007.
29. Маслоу А., Мотивация и личность, Пер. , СПб., Евразия, 1999, 479 с.
30. Обухова Л.Ф. Возрастная психология. М., 2011.
31. Талызина Н.Ф . Педагогическая психология. М., 2011.
32. Ильин Е.П. Психология общения и межличностных отношений/ Е.П.Ильин. – СПб.: Питер, 2011.
33. Кэмпбелл Д. Модели экспериментов в социальной психологии и прикладных исследованиях. М.1998.
34. Куницына В.Н., Казаринова Н.В., Погорьша В.М. Межличностное общение: Учебник для вузов/ В.Н. Куницына, Н.В. Казаринова, В.М. Погорьша. – СПб.: Питер, 2002.
35. Лебедева Н.М. Введение в этническую и кросс-культурную психологию. М., 1998.

36. Малкина-Пых И.Г. Семейная терапия. М.: Изд. Эксмо, 2005. 992 с.
37. Московичи С. Век толп. М., 1998.
38. Мэй Р. Сила и невинность: в поисках истоков насилия. М., 2001
39. Олифинович Н.И., Зинкевич-Куземкина Т.А., Велента Т.Ф. Психология семейных кризисов. – СПб.: Речь, 2006. – 360 с.
40. Платонов Ю. П., Социальная психология поведения, СПб, Питер, 2006, 464 с.
41. Психология семейных отношений с основами семейного консультирования: Учеб. Пособие для студентов вузов / Е.И.Артамонова, Е.В. Екжанова, Е.В. Зырянова и др.; Под ред. Е.Г. Силяевой. – М.: Академия, 2002.
42. Психология семейных отношений с основами семейного консультирования /Под ред. Е.Г. Силяевой. – М.: Академия, 2006.
43. Психология адаптации личности. Анализ.Теория. Практика, А.А. Реан, А. Р. Кудашев, А. А. Баранов. СПб., ПРАЙМ-ЕВРОЗНАК, 2006. 479
44. Робер М.-А., Тильман Ф. Психология индивида и группы. М. 1988.
45. Роджерс К. Психология супружеских отношений. Возможные альтернативы / Пер. с англ. В. Гаврилова.- М.: Изд-во Эксмо-пресс, 2002. – 288 с. (Серия «Психология для всех»).
46. Сатир В. Психотерапия семьи / Пер. с англ. И. Авидон, О. Исакова – СПб.: Речь, 2001. – 283 с.
47. Сатир В. Вы и ваша семья. Руководство по личностному росту / Пер. с англ. – М.: Апрель Пресс, Изд-во Эксмо, 2002. – 320 с.(Серия «Психологическая коллекция»)
48. Свенцицкий А.Л. Социальная психология управления. Л.1986.
49. Современная зарубежная социальная психология. Тексты. М., 1983.
50. Социальная психология: Учебное пособие для вузов (под ред. Сухова А.Н., Деркача А.А.). Серия: Высшее образование. 2000. 600 с.
51. СинягинаН.Ю. Психолого-педагогическая коррекция детско-родительских отношений. – М.: Владос, 2001
52. Скиннер Р., Клиинз Д. Семья и как в ней уцелеть / Перев. С англ. Н.М. Падалко. / М.: Независимая фирма «Класс» , 1995. – 272 с.
53. Чалдини Р. Психология влияния. – 3-е междунар. изд. - СПб.; М.; Харьков; Минск: Питер, 2000.
54. Уорден М. Основы семейной психотерапии. 4-е международное издание. –СПб.: прайм – ЕВРОЗНАК, 2005. – 256 с.

55. Шибутани Т. Социальная психология. Ростов-на-Дону, Изд. “Феникс”, 1998.
56. Шихирев П.Н. Социальная психология в странах Западной Европы.,М.,1985.
57. Ядов В.А. Социальная идентичность личности. М. 1994.

ԺԹ.00.04 ԲԺՇԿԱԿԱՆ ՀՈԳԵՔԱՆՈՒԹՅՈՒՆ

Բժշկական հոգեբանության ընդհանուր հիմնահարցեր.

Բժշկական հոգեբանության սահմանումը, պատմությունը, կառուցվածքը:

Բժշկական հոգեբանության կապը այլ գիտությունների հետ:

Բժշկահոգեբանական մտքի զարգացման պատմությունը: Բժշկական հոգեբանության բաժինները: Հետազոտության քանակական և որակական մեթոդները, արդյունքների մեկնաբանությունը բժշկական հոգեբանության մեջ: Հոգեբանի աշխատանքի հիմնական ուղղությունները կլինիկայում: Բժշկական հոգեբանի գործունեության էթիկական ասպեկտները: Առողջության և հիվանդության հոգեբանական խնդիրները:

Նորմայի և ախտաբանության հիմնախնդիրը: «Նորմա»-յի վերաբերյալ տարբեր մոտեցումներ. վիճակագրային, մշակութային, նկարագրային: ՀԱԿ-ի հոգեկան առողջության չափանիշները: Հոգեկան առողջության չափանիշները (Մ. Յագոդա): Հոգեկան և հոգեբանական առողջություն: Հոգեկան առողջության մակարդակները ըստ Բ.Ս. Բրատուսի՝ անձնական, անհատական-հոգեբանական, հոգեֆիզիոլոգիական: «Նորմայի» ժառանգական և սոցիալական գործոնները:

Անձի ախտաբանություն: Խառնվածքի հիվանդագին սրացում: Բնավորության շեշտվածություն ըստ Լեոնհարդի: Ախտաբանական տիպեր ըստ Գանուշկինի: Փսիխոպատիաների բնութագիրը և դասակարգումը: Անձի ախտաբանության զարգացում: (патохарактерологическое развитие личности): Ախտանիշ-համախտանիշ-հիվանդության միավոր: Մոնոսիմպտոմ: Պաթոգենետիկ և դիֆերենցիալ ախտորոշում: Նախնական և

վերջնական, սինդրոմալ և նոզոլոգիական ախտորոշում: Ներոզի ծագման տեսություններ: Ներոզի դասակարգումը: Ներասթենիան և տեսակները: Հիստերիայի հոգեբանական բնութագիրը: Վախը և տագնապը: Կաշուն վիճակների ներոզի տեսակները և բնութագիրը: Դեպրեսիայի տեսակները: Դեպրեսիվ հիվանդի հոգեբանությունը: Դեպրեսիայի ախտանիշների եռյակը: Փսիխոզի մակարդակը: Շիզոֆրենիա. տեսակները, հիմնական ախտանիշները: Չառանցանքի ձևավորումը: Հայրուցինացիաների տեսակները: Մանիակալ-դեպրեսիվ փսիխոզ (ՄԴՊ) և ցիկլոտոմիա: Էպիլեպսիա, ախտանիշները և էպիլեպտիզ բնավորություն: Ծերունական փսիխոզների հոգեբանական բնութագիրը: Հետվնասվածքային սթրեսային խանգարումներ. բնութագիրը, տեսակները, ախտանիշները: ՀՎՍԽ-նորմայի և ախտաբանության խնդիրը:

Նեյրոհոգեբանություն. Ժամանակակից նեյրոհոգեբանության մեջ հոգեկանի և ուղեղի փոխկապվածության մասին պատկերացումները: Ուղեղի գործառույթային բլոկները: Բարձրագույն հոգեկան գործառույթների տեղայնացման խնդիրը: Նեղ լրկալիցիոնիզմ և էկվիպոտենցիալիզմ: Բարձագույն հոգեկան գործառույթների դինամիկ լրկալիզացիայի ուսմունքը: Օրգանական համախտանիշի վերաբերյալ Լուրիայի և Ջեյգարնիկի հետազոտությունները: Նեյրոհոգեբանական ախտորոշման սկզբունքները և մեթոդները: Նեյրոհոգեբանության դերը ընդհանուր հոգեբանական հիմնահարցերի լուծման ժամանակ:

Ախտահոգեբանություն. հոգեկան գործընթացների խանգարումներ. Ախտահոգեբանության առարկան: Ախտահոգեբանական հետազոտության առարկան և առանձնահատկությունները, ախտորոշման հիմնական մեթոդիկաները: Ախտահոգեբանական հետազոտության արդյունքների վերլուծությունը: Ախտահոգեբանական սինդրոմների տեսակները (ըստ Բ.Մ. Բլեյխերի): Ախտահոգեբանական հետազոտությունների հիման վրա եզրակացություններ կազմելու կանոնները: Գիտակցության խանգարում-

ներ: Զգայության և ընկալման խանգարումներ: Հիշողության խանգարումներ: Մտածողության խանգարումներ: Հուզական ոլորտի խանգարումներ: Կամքի խանգարումներ: Ուշադրության և երևակայության խանգարումներ: Անամենեզ լրացնելու ձևը: Անձի հոգեբանական կարգավիճակ: Ախտահոգեբանական փորձաքննության կանոնները և ընթացքը:

Հոգեսոմատիկա. Հոգեսոմատիկա. առարկան և խնդիրները: Հոգեսոմատիկայի հիմնական տեսական մոտեցումները (հոգեդինամիկ, կոգնիտիվ-բիհևորիալ, սոցիալական): Հոգեկան գործոնների դերը, սոմատիկ հիվանդությունների չիկազյան յոթնյակը: Սոմատիկ հիվանդի հոգեկանի փոփոխությունները: Հոգեսոմատիկ խանգարումների դեպքում հոգեբանական ախտորոշումը և հոգեթերապիան: Հոգեսոմատիկ խանգարումների տարբեր դասակարգումները (ՄԿԵ-10, DSM-III, DSM-IV):

Բժշկական դեոնտոլոգիա. Հասկացություն դեոնտոլոգիայի մասին: «Բժիշկ-հիվանդ», «հոգեբան-հիվանդ» փոխհարաբերությունները: Յատրոգենիա և յատրոպատիա: Էմպատիան և դրա նշանակությունը: Բժշկի և հոգեբանի անձնային առանձնահատկությունների դերը: Հիվանդի դիրքորոշումների տիպերը դեպի հիվանդությունը և թերապևտը: Լսելու, հուզականորեն աջակցելու, անվերապահորեն գնահատելու կարողություն: Շփման տարածական զոնաները, կոմունիկացիայի պատնեշները: Բժշկի անձի անհատական հոգեբանական առանձնահատկությունները: Հուզական այրման համախտանիշը:

Հոգեթերապիայի ընդհանուր խնդիրները և ուղղությունները.

Հոգեթերապիան. կապը բուժման այլ մեթոդների հետ: Հոգեթերապիայի տարբերությունը հոգեշտկման մեթոդից: Արդի բողոք և հիմնարար խնդիր: Էքզիստենցիալ տեխնիկաներ. Կ. Ռոջերսի էմպատիկ ներթափանցումը, Վ. Ֆրանկլի գազաթնային հոգեբանությունը: Բիհևորիալ թերապիա: Դինամիկ թերապևտիկ մեթոդներ: Խորքային հոգեբանություն: Հոգեվերլուծություն: Է. Բեռնի տրանսակցիոն վերլուծությունը:

Ներշնչանքային մեթոդների էությունը, հիպնոս, աուտոթերեյնինգ:
Անձի հոգևոր զարգացում: Ռ. Ասաջուլին որպես հոգեսինթեզի հեղինակ:
Անձի կոգնիտիվ կառուցվածքը: Կոգնիտիվ հոգեբանություն: Ա. Բեկը
որպես կոգնիտիվ թերապիայի հիմնադիր:
Գեշտալտ հոգեբանություն: Ֆ. Պերլը՝ որպես գեշտալտ հոգեթերապիայի
հիմնադիր: Մեթոդի հիմնական նկրտիկ կառուցակարգերը: Թերա-
պևտիկ մեթոդի համադրում:
Հոգեթերապիայի սահմանափակումները և հնարավորությունները:

ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ

1. Բժշկական հոգեբանություն, խմբ./Խ.Վ.Գասպարյան, Ե., 2016, 415էջ
2. Լոքյան Ա., Հուզական այրման մակարդակի փստորոշման մեթո-
դիկայի տեղայնացման ընթացակարգ, մեթոդական ուղեցույց,
Երևան, ՀՀ պետական կառավարման ակադեմիա, 2015, 48 էջ:
3. Ստամբուլյան արձանագրություն: Ձեռնարկ բժիշկների, հոգեբույժնե-
րի և իրավաբանների համար, Երևան, «Ընդդեմ իրավական կամա-
յականության» հասարակական կամայականություն, 2015, 164էջ:
4. Տղամարդու առողջություն, ժողովածու, խմբ՝ Մուրադյան Ա.Ա.,
Քամալով Ա.Ա., Երևան, 2012, 520էջ:
5. Александровский Ю.А., Пограничные психические расстройства, М.,
1993.
6. Антонян, Ю. М., Криминальная патопсихология / Ю. М. Антонян,
В. В. Гульдан. М., 1995.
7. Балашова Е.Ю., Ковязина М.С., Нейропсихологическая диагностика в
вопросах и ответах. М., «Генезис», 2013
8. Берн Э., Трансакционный анализ и психотерапия, М., 1995
9. Бойко В., Энергия эмоций в общении: взгляд на себя и других, М.,
Филинь, 1996, 472с.
10. Братусь, Б. С., Аномалии личности / Б. С. Братусь. М., 1988.
11. Зейгарник Б.В., Патопсихология. М., 2000 или М., 1986.
12. Зейгарник Б.В., Лурия А.Р., Поляков Ю.Ф., Психология и ее роль в
медицине, М., 1978.
13. Карвасарский Б.Д., Клиническая психология. СПб, 2002.

14. Киппер Д., Клинические ролевые игры. Психодрама, Класс, 1993.
15. Кондрашенко В.Т., Донской Д.И., Общая психотерапия, Минск, 1996.
16. Корсакова Н.К., Московичюте Л.И., Клиническая нейропсихология. М., Академия, 2003.
17. Лакосина Н.Д., Ушаков Г.К., Медицинская психология. – 2-е изд., перераб. и доп.- М.: Медицина, 1998.
18. Лурия А.Р., Высшие корковые функции. М., МГУ, 1969 или М., Академический проект, 2000.
19. Лурия А.Р., Основы нейропсихологии. М.: МГУ, 1973 или М., Академия, 2002.
20. Матвеев. В.Ф. Основы медицинской психологии, этики и деонтологии. Москва, «Медицина», 1989г., 178 стр.
21. Нейропсихологическая диагностика. Под. ред. Е.Д. Хомской. Ч. 1,2. М., МГУ, 1994.
22. Роджерс К., Клиент-центрированная психотерапия, рефл., 1997.
23. Свядощ А.М., Неврозы, 1982.
24. Свядощ А.М., Женская сексопатология.
25. Соколова Е.Т., Психотерапия: теория и практика, М, Academia, 2002.
26. Соколова Е.Т., Николаева В.В., Особенности личности при пограничных расстройствах и соматических заболеваниях. М., Аргус, 1995.
27. Спиваковская А.С., Психотерапия: игра, детство, семья. М., «Эксмо-Пресс», 2000.
28. Сукиасян С.Г., Психосоматическое соотношение, Ереван, 1995.
29. Тхостов А.Ш., Психология телесности. М., 2002.
30. Хомская Е.Д., Нейропсихология. М.: МГУ, 1987 или 2002.
31. Хрестоматия по нейропсихологии. Под ред. Е.Д. Хомской. М., РПО, 1999
32. Фролова, Ю. Г., Психосоматика и психология здоровья / Ю. Г. Фролова. Минск, 2003.
33. Шаболтас А.В., Психологические основы превенции вич-инфекции, СПб., Скифия-принт, 2015, 694с.
34. Шкуренко. Д.А. Общая и медицинская психология. Ростов-на-Дону, «Феникс», 2002г., 352 стр.
35. Ялом, И., Экзистенциальная психотерапия / И. Ялом. М., 1999.